

ZALAEGRSZEG
MEGYEI JOGÚ VÁROS

JÓVÁHAGYÁSRA SZÁNT VERZIÓ

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

2014 - 2030

MEGBÍZÓ

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város

Önkormányzata

8901 Zalaegerszeg, Kossuth Lajos u. 17-19.

TERVEZŐK

Vital Pro Vezetési Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

1082 Budapest, Üllői út 66/a.

Lunk Tamás

Aczel Városépítész Bt.

1027 Budapest, Badacsony u. 4.

Aczel Gábor

TT/1É 01-0057

Szatmári Szidónia

okleveles településmérnök

TARTALOMJEGYZÉK

1. JÖVŐKÉP	4
1.1. Zalaegerszeg jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan.....	4
1.1.1. Zalaegerszeg jövőképe a 2007-es Településfejlesztési Konceptióban.....	4
1.1.2. A jövőképet befolyásoló trendek, folyamatok	5
1.1.3. A jövőkép integrált megfogalmazása	6
1.2. Zalaegerszeg jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan	8
2. A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK RÖGZÍTÉSE.....	10
3. CÉLOK	12
3.1. Zalaegerszeg átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	12
3.1.1. A koncepció átfogó általános célja.....	12
3.1.2. A koncepció átfogó tematikus céljai	13
3.2. Részcélok és a beavatkozási területek meghatározása	15
3.2.1. Átfogó fejlesztési cél a TÁRSADALOM területén: Az emberek képességeinek fejlesztése, magas színvonalú és elérhető városi szolgáltatások nyújtása	15
3.2.2. Átfogó fejlesztési cél a GAZDASÁG területén: A városban működő gazdasági szereplők által biztosított jövedelmek és a foglalkoztatottság szintjének tartós emelése.....	18
3.2.3. Átfogó fejlesztési cél az ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET területén: <i>Az épített és természeti környezet kiválóságának biztosítása</i>	21
3.2.4. Átfogó fejlesztési cél a KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA területén: A város külső megközelíthetőségének és belső közlekedési rendszerének javítása	28
3.3. A jövőkép, az átfogó célok és a részcélok kapcsolata	32
3.4. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre	34
4. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	35
4.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása.....	35
4.2. A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra.....	35
4.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésre	35
MELLÉKLET.....	36

1. JÖVŐKÉP

1.1. ZALAEGRSZEG JÖVŐKÉPE A TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, TÁJI, TERMÉSZETI ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZETÉRE VONATKOZÓAN

1.1.1. Zalaegerszeg jövőképe a 2007-es Településfejlesztési Koncepcióban

Zalaegerszeg 2007 decemberében elkészült településfejlesztési koncepciója a város jövőképét „a partnerség jegyében” a **várospolitiká**, a **versenyszféra** és a **civil-szféra** jövőképével jellemezte, az alábbiak szerint:

A civil-szféra és a várospolitiká jövőképe: az élhető jövő

Zalaegerszeg kiemelt figyelmet fordít a környezet-, a természet- és a tájvédelem szempontjaira. Biztosítja a lakosság megélhetéséhez szükséges számú és minőségű munkahelyet.

- *Környezeti-természeti élhetőség:* környezet, természet és tájvédelem.
- *Társadalmi-gazdasági élhetőség:* munkahelyteremtés, a munkanélküliség visszaszorítása, alacsony munkanélküliség.
- *Települési/térségi-táji élhetőség:* teljes közművesítettség (vízi, energetikai közművek, hírközlés), közlekedési infrastruktúra kiépítés.

A verseny-szféra és a várospolitiká jövőképe: a versenyképes jövő

Zalaegerszeg gazdasági–társadalmi helyzete javul, a város kedvező befektetési, vállalkozási és élettérre válik.

- *Környezeti-természeti versenyképesség:* rekreációs, turisztikai és befektetési vonzerő fenntartása és fejlesztése.
- *Társadalmi-gazdasági versenyképesség:*
 - a város kiegyensúlyozott gazdasági szerkezettel bír,
 - a város gazdasága prosperál, jelentős versenyképességű és jövedelemtermelő képességű ágazatokkal rendelkezik,
 - az erős oktatási háttér és a gazdaság integrációja piaci és üzleti szempontból is értékes kutatás–fejlesztési tevékenységet hozott létre,
 - így Zalaegerszeg élenjáró az innovativitás, a hatékony tudás- és technológiatranszfer terén,
 - rentábilis, fejlesztési lehetőségekkel bíró kis- és középvállalkozási kör tevékenykedik,
 - vonzó befektetési környezettel jelentős nagyságú külső tőkebeáramlás valósult és valósul meg,
 - a város vonzó, minőségi vendégforgalmat bonyolító turisztikai desztináció.
- *Települési/térségi-táji versenyképesség:* közlekedésfejlesztés (úthálózat, vasút, légi-közlekedés).

A várospolitiká jövőképe: a fenntartható jövő:

Zalaegerszeg országos viszonylatban meghatározó, európai színvonalú várossá növi ki magát. Olyan településsé, ahol jó élni, dolgozni, tanulni, vállalkozni és befektetni.

- *Környezeti-természeti fenntarthatóság:*
 - környezeti, természeti örökség védelem, fejlesztés
- *Társadalmi-gazdasági fenntarthatóság:*
 - a vonzáskörzet környezet-, természetvédelem, térségfejlesztés, tájfenntartás szerepkör felvállalása és az erre alapozott élhető, versenyképes, fenntartható város és városkörnyék fejlesztés
 - a város jelentős súllyal bíró település mind a régióban, mind országos szinten
 - szolgáltató önkormányzati imázs.

- *Települési/térségi-táji fenntarthatóság:*
 - a környezeti-természeti, társadalmi-gazdasági, települési/térségi-táji javakkal történő gazdálkodás menedzselése
 - a javakkal történő gazdálkodást megalapozó, átlátható, tervezési részdöntéseiben ellenőrizhető, folyamatában reprodukálható tervrendszer meghonosítása
 - hatékony társadalmi párbeszéd és munkamegosztás (önkormányzat–gazdaság–civilszféra és a lakosság között, illetve kistérségi, regionális vonatkozásban)
 - társadalmi integráció és pezsgő közösségi élet.

1.1.2. A jövőképet befolyásoló trendek, folyamatok

Míg a jövőkép fenti alapértékei továbbra is érvényeseknek tekinthetőek, annak aktualizálása szükséges. Egyrészt, a 2007-ben elkészült településfejlesztés koncepció elkészülte óta mára tisztábban kirajzolódnak olyan trendek, folyamatok, melyek érdemben határozzák meg a város hosszú távú fejlesztési irányait. Másrészt pedig a koncepció előkészítési munkái során a 2007-ben megfogalmazott jövőképhez képest konkrétabb, tartalmi szempontból jobban meghatározott, a készülő Integrált Településfejlesztési Stratégia tartalmát erőteljesebben orientáló jövőkép megalkotására mutatkozott igény.

A 2007-ben elkészült Településfejlesztési Koncepció óta érzékelhetőek olyan trendek, folyamatok, amelyek a város fejlődését jelentős mértékben befolyásolhatják:

Demográfiai trendek

- A népesség korösszetételének változása – gyakorlatilag öregedése - urbanisztikai kérdéseket is felvet, hiszen az idős emberek életmódja alapján más, mint a fiatalabb generációké, más intézményeket igényelnek, más életformát folytatnak, szabadidejük eltöltése iránt is más igényeket fogalmaznak meg.
- Általánosságban az urbanizációs központok vonzereje nő, hazánkban ezzel párhuzamosan a kistelepülések lakosság-megtartó ereje csökken. Zalaegerszeg esetében az elvándorlás jelensége a várost érinti, míg várható a városba történő migráció folytatódása a környező településekről.
- A városi népesség jelentős növekedésének valószínűségét – akár migráció, akár a születések számának növekedése következtében – alacsonynak tartjuk. A koncepció inkább stabilizálódó népességszámmal számol, azt azonban figyelembe veszi, hogy az országon belüli mobilitás erősödésével és a gazdaság fejlesztésére irányuló erőfeszítések sikere következtében erősödhet a városba irányuló migráció.

Mobilitás

- Úgy tűnik, hogy az információs és kommunikációs technológiák (IKT) terjedése az emberek mobilitás iránti vágyát a jövőben sem csökkenti. A közlekedésben a mobilitás növekvő igényével kell számolni hosszú távon is, amely közösségi és energiatakarékos közlekedési megoldások – az „intelligens mobilitás” – alkalmazásával lesz kielégíthető.

Gazdaság

- Az innovációra való képesség válik egyre inkább a gazdaság fejlődésének fő tényezőjévé. Az innovációra való képesség azonban nem kizárólag a gazdaság hagyományos fogalmi körében értelmezendő, és messze nem a hagyományos gazdasági szereplőkön múlik. Egyre nagyobb szerepet kapnak ebben a társadalom és a környezet körében értelmezett szereplők és folyamatok is, mint például a kultúra, a társadalmi aktivitás és kooperáció, vagy éppen a tiszta környezet igénye (ld. pl. az innováció keletkezését leíró „triple helix” modell újabb és újabb továbbfejlesztésére tett kísérletek). Nem várható, hogy az innováció keletkezéséhez szükséges tényleges helyi kapcsolatok rendszerének fontossága csökkenne, így továbbra is jelentős eleme az innovációra való képességnek, hogy az együttműködő gazdasági és társadalmi „agglomeráció” érjen el egy olyan méretet, amely képes helyet adni a tevékenységek és megközelítések sokféleségének és ezzel további vonzerejét jelentse újak megtelepedésének is. A felvázolt tendenciák eredményeként Zalaegerszeg esetében is az együttműködő

„agglomeráció” bővítése valamint a társadalmi szintű, a gazdaság szereplőinek bevonásán túlmutató kooperációs modellek vezethetnek sikerre.

- Az IKT fejlődése emellett megteremti a feltételét a gyártó és szolgáltató ipari tevékenységek eddiginél is erősebb integrációjára úgy, hogy ez nem igényli feltétlenül a gyártáshoz kapcsolódó szolgáltatások tényleges térbeli kapcsolódását a gyártóhelyekhez. Mindez lehetőséget ad arra, hogy akár rosszabb megközelíthetőséggel, de kiváló humán erőforrással rendelkező helyek is bekapcsolódhassanak az akár globális gyártóláncok tevékenységébe.

Klímavédelem és energiahatékonyság

- Hazai viszonyaink között a klímaváltozás legfontosabb következményét a várhatóan szélsőségesebbé váló időjárási események jelentik, amellett, hogy – elsődlegesen a klímavédelmi megfontolások alapján - akár középtávon is jelentősen hatékonyabbá kell, hogy váljon az energia felhasználása és ezen belül növekednie kell a megújuló forrásokból nyert energia arányának. A klímavédelem elsődleges területei a városok, tekintettel arra, hogy a kibocsátások túlnyomó része is a városokban keletkezik. A városi beépítés tekintetében fontos, hogy megnövekszik az igény a hűvös mikroklimát biztosítani képes zöldfelületekre, kisebb-nagyobb vízfelületekre (tavakra, de akár városi szökőkutakra is), mindezt pedig olyan helyzetben kell majd biztosítani, ahol a víz a szárazabb időszakokban erősen korlátozottan lesz csak elérhető, és az azzal való gazdálkodás feltételei megszigorodnak.

1.1.3. A jövőkép integrált megfogalmazása

A város jövőképében egyenrangú fontosságú és egymást erősítő szempontként jelenik meg egyrészt a település környezeti fenntarthatósága, másrészt pedig a gazdaság – elsődlegesen a helyi ipar és a termeléshez kapcsolódó szolgáltatások - által hozzáadott érték növelése.

Zalaegerszeg – építve kiváló adottságaira - európai összehasonlításban is a legkiválóbbak közé tartozó település a megújuló energiák termelése és alkalmazása terén, és ezáltal kiemelkedő környezeti és szolgáltatási minőséget nyújt a városban megtelepülő vállalkozások, illetve a városlakók számára. Ennek kereteit a „Zalaegerszeg Ökováros” koncepció határozza meg.

Felsőoktatási kapacitásainak fokozatos fejlesztésével valamint a gazdasági szereplők és a felsőoktatás közötti kapcsolatok erősítésével, együttműködve a környező hasonló adottságú magyar, valamint – kivételes földrajzi adottságait kihasználva - osztrák horvát és szlovén városokkal, fokozatosan növeli a település gazdaságának és társadalmának innovációra való képességét, ezzel teremtve meg a helyi gazdaság által megtermelt hozzáadott érték fenntartható és tartós növekedését. Az együttműködésben kiemelt helyet kap a Nagykanizsa – Zalaegerszeg – Szentgotthárd – Szombathely városok közötti együttműködés, amely – túllépve a jelenleg a járműipai és mechatronikai kiválóságra koncentrált együttműködési célon – hosszú távon rugalmas munkaerőpiaccal bír, valamint a gazdaság és a társadalom életének számos lényeges területén együttműködő térségként működik. Zalaegerszeg ezen térség markáns gép- és járműipari profillal rendelkező, de mind iparági, mind vállalatméret tekintetében diverzifikált gazdasággal bíró meghatározó városa. E gazdaság fontos eleme a város különleges földrajzi fekvésének kihasználásán alapuló logisztikai központ és vasúti megállító funkció.

A város aktív vállalkozásfejlesztési és befektetés-ösztönzési politikát folytat, emellett megkülönböztetett figyelmet kap a társadalom kezdeményezőkézségének és aktivitásának erősítése is. Ennek kereteit a „Zalaegerszeg az Aktív Város” koncepció határozza meg, amelynek lényeges elemét képezi a kultúra és a sport támogatása. A modern művészetek – elsősorban a képzőművészet és az építészet – támogatásának hatására a város karakteres, új arculatot kap, az élénk kortárs művészeti élet pedig vonzerőt jelent a kreatív, aktív fiatalok számára is, akik szívesen telepednek meg Zalaegerszegen. A város lakói egészségesek, aktívan vesznek részt önképzési, kulturális és sportcélú tevékenységekben. A város kedvelt célpontja a térségbe látogató hazai és külföldi turistáknak egyaránt, akiket az aktív kikapcsolódás lehetőségeinek gazdag kínálata mellett, a színvonalas kulturális események vonzanak a városba. Jellemző célpontja a város a nyugat-európai sportturizmusnak is, ehhez is kapcsolódóan a városban fejlett rekreációs és egészségügyi szolgáltatások vehetők igénybe. Az Aktív Város koncepció jegyében a település változatos és a helyi gazdasági szereplők igényeinek figyelembe vételével kialakított képzési és továbbképzési kínálatot nyújt lakosai és a tanulni ide érkezők számára.

A város közlekedési rendszere jól szolgálja mind a városi ipartelepek zavartalan megközelítését, mind a domborzati adottságok által erősen meghatározott településszerkezet egyes elemei közötti belső közlekedés céljait, emellett a közlekedés okozta terhelések nem akadályozzák a belváros kulturális, közösségi és kereskedelmi – vendéglátó funkcióinak kiteljesedését, folyamatos bővülését. Az „Ökováros” koncepcióhoz illeszkedően jelentős a kerékpáros közlekedés aránya a városban és agglomerációjában-, hiszen erős a városlakók környezettudatossága, a fizikailag is aktív élet melletti elkötelezettsége -, és minden lényeges városi funkció kerékpáros megközelíthetősége is biztosított.

Lényeges feltétele annak, hogy a város jövője a fentiek szerint jövőkép szerint alakuljon – azaz a város maximálisan kihasználhassa fejlődési potenciálját - az, hogy Zalaegerszeg külső elérhetősége mind vasúton, mind közúton lényegesen javuljon. A jövőkép része tehát, hogy olyan jelentős, a várost érintő vasúti és közúti fejlesztések valósulnak meg, mint az M9 gyorsforgalmi út, Zalaegerszeg - Zalalövő - Szlovénia új főúti kapcsolat, jó minőségű Nagykanizsa - Zalaegerszeg - Szombathely vasúti összeköttetés, Zalaegerszeg - Rédics - Lendva - Csáktornya vasúti kapcsolat újjáélesztése - ezáltal:

- a regionális társközpontok – Nagykanizsa és Szombathely – közúti elérési ideje csökken
- a térségi autópályák – kiemelten az M7 és a készülő M8, valamint az osztrák A4– elérési ideje számottevő mértékben csökken
- Zalaegerszeg Budapesttel való közúti és vasúti összeköttetése javul, a menetidő lényegesen csökken.

Zalaegerszeg **jövőképét** a fentiek alapján az alábbiak szerint lehet megfogalmazni:

A gazdaság és társadalom fejlődése eredményeként Zalaegerszeg tartósan Magyarország egyik legjobb életminőséget nyújtó településévé válik az életminőség minden lényeges tényezője tekintetében:

- ✓ **A jövedelmek és a foglalkoztatottság szintje magas, a gazdaság működése stabil.**
- ✓ **A városi épített és természeti környezet magas minőségű, vonzó.**
- ✓ **A város a benne és vonzáskörzetében élő minden polgára számára elérhető és kiváló minőségű szolgáltatásokat nyújt.**
- ✓ **A város változatos kulturális és szabadidős kínálatot nyújt lakóinak és az idelátogatóknak egyaránt.**

1.2. ZALAEGRSZEG JÖVŐKÉPE A TÉRSÉGI SZEREPÉRE VONATKOZÓAN

Jelen Településfejlesztési Konceptió, valamint Integrált Településfejlesztési Stratégia megalapozására 2013-ban elkészült a Megalapozó Vizsgálat, a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet előírásai szerint. A vizsgálat Helyzetértékelés fejezete SWOT-analízisben mutatja be a város erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit. Főbb megállapításai Zalaegerszeg térségi szerepét illetően az alábbiak voltak:

Erősségek:

- térségi szerepkört is betöltő, jól szervezett szolgáltatások jelenléte mind a közszolgáltatások, mind a kultúra terén, kifejezetten élénk kulturális élet (színház, képzőművészet, népi hagyományok ápolása),
- térségi szerepkört is betöltő szolgáltatások jelenléte a gazdasági szolgáltatások terén,
- határokhoz közeli fekvés, mely lehetőséget ad differenciált nemzetközi kapcsolatok kiépítésére mind Ausztria (elsősorban a Graz környéki ipari és szolgáltató klaszterekkel való kapcsolat), mind Horvátország (elsősorban a Varasd és Csáktornya környezetében összpontosuló fa- és elektrotechnikai profilú és logisztikai vállalkozások), mind Szlovénia (Lendva, és Maribor K+F kapacitásaival való kapcsolat) irányába.

Gyengeségek:

- országon belüli periférikus fekvés (Budapesttől való nagy távolság), rossz megközelíthetőség mind közúton mind vasúton, emellett jelentős távolság a nagyobb regionális gazdasági központoktól (Győr, Pécs) is,
- a potenciális együttműködő települések, térségi/regionális társközpontok (Nagykanizsa, Szombathely) elérhetősége gyenge,
- a földrajzilag közeli osztrák autópálya-hálózat elérése nehézkes, lassú,
- az osztrák gazdaság munkaerő-elszívó hatása érvényesül, ennek következtében szakemberek hiánya.

Lehetőség:

- A horvát gazdaság erősödő EU-integrációja javítja a horvát vállalkozásokkal és vállalkozás- illetve gazdaságfejlesztő szervezetekkel történő kooperáció esélyeit.

Veszély:

- A horvát gazdaság erősödő EU-integrációja javítja a horvát vállalkozások versenypozícióját valamint a közeli horvát városok tőkevonzó potenciálját.

Zalaegerszeg jövőképét tehát a térségi szerepére vonatkozóan egyrészt földrajzi adottságai - az országhatárhoz közeli fekvése -, másrészt kiterjedt vonzáskörzete határozza meg. A város – határhoz közeli fekvését kihasználva - szoros gazdasági és kulturális kooperációt ápol a szomszédos Horvátországgal és Szlovéniával, valamint Ausztriával. A közlekedési infrastruktúra (autópálya, vasút) kiépülése következtében jó kapcsolatokkal rendelkezik mind a fővárossal és az országon belül együttműködő településekkel, társközpontokkal, mind a határon túl fekvő együttműködő partnertelepülésekkel. Az osztrák autópálya-hálózat gyors elérhetősége biztosítja a zalaegerszegi vállalkozások számára a nyugat-európai piacok elérhetőségét.

Zalaegerszeg és agglomerációja szoros együttműködésben biztosítja a térség lakosságának a szükséges munkahelyeket, a színvonalas lakókörülményeket, a magas szintű infrastrukturális ellátást, az oktatási, egészségügyi, kulturális lehetőségek széles választékát. Az együttműködés - az oktatásban (középskola, főiskola), a kulturális életben (színház, zeneművészet), az egészségügyi ellátásban már működő hagyományos kapcsolatok további elmélyítésén túl - kiterjed a gazdaságra is, különösen annak alábbi területeire:

- közös turisztikai fejlesztések és programok, melyek annak felismerésén alapulnak, hogy a Zalaegerszeget körülvevő zalai táj – különösen a Göcsej – és a város által kínált attrakciók és szolgáltatások egymást kiegészítik, egymás hatását erősítik, így versenyképes turisztikai terméké alakíthatóak,
- összehangolt, egyes elemeiben közös térség- és településmarketing, melynek részeként a települések befektetés-ösztönzési politikáikat és eszközeik egy részét is összehangolják, marketing- és befektetés-ösztönzési tevékenységeik hatékonyságának javítása érdekében.

Alapvető fontosságú, hogy a kistelepülések nagy számával jellemezhető vonzáskörzetben a közösségi közlekedés eredményesen és hatékonyan működjön, azaz képes legyen a városon kívül élők mobilitás-igényének kielégítésére, annak érdekében, hogy megfelelő színvonalon hozzáférjenek az elsődlegesen a központban megszervezett szolgáltatásokhoz. A közösségi közlekedésnek mind gazdaságilag, mind környezeti szempontból fenntartható módon kell ezen feladatát ellátnia, ennek érdekében egyrészt szükséglet mutatkozik rugalmas, személyre szabott közösségi közlekedési szolgáltatások bevezetésére, másrészt pedig különösen megalapozott a környezetkímélő, alacsony kibocsátású járművek működtetésének igénye.

Zalaegerszeg számos területen és növekvő intenzitással működik együtt Nagykanizsával, Szentgotthárddal és Szombathellyel a kezdetben a járműipar és a mechatronika koordinált fejlesztését célul kitűző, azóta komplex együttműködéssé fejlődött program keretében. Az egyre szorosabb és bővülő együttműködés keretében Zalaegerszeg egyediségét elsődlegesen az biztosítja, hogy **a város jelentős hangsúlyt helyez a környezeti fenntarthatóságra**, valamint **polgári aktivitásának erősítésére, fokozására** („Zalaegerszeg Ökóváros” és „Zalaegerszeg az Aktív Város”). Kulturális tekintetben elsődlegesen a modern, kortárs művészetek kiemelt szerepe, a gazdasági profil tekintetében pedig a környezet- és mechatronikai ipar és az ezekkel összefüggő alkalmazott kutatási és fejlesztési tevékenységek jelenléte adja a város legfontosabb megkülönböztető jegyeit ebben az együttműködésben. A fentiek alapján Zalaegerszeg **jövőképet a térségi szerepére vonatkozóan** az alábbiak szerint lehet megfogalmazni:

Zalaegerszeg a Nyugat-Dunántúl déli részének gazdasági és közösségi szolgáltató központja, amely – határhoz közeli fekvését kihasználva – szoros gazdasági és kulturális kooperációt valósít meg a szomszédos Horvátországgal és Szlovéniával, valamint Ausztriával. A közlekedési infrastruktúra (autópálya, vasút) kiépülése következtében kapcsolatai javulnak mind a fővárossal és az országon belül együttműködő településekkel, társközpontokkal, mind a határon túl fekvő együttműködő partnertelepülésekkel.

Zalaegerszeg és agglomerációja szoros együttműködésben biztosítja a térség lakosságának a szükséges munkahelyeket, a színvonalas lakókörülményeket, a magas szintű infrastrukturális ellátást, az oktatási, egészségügyi, kulturális lehetőségek széles választékát.

2. A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK RÖGZÍTÉSE

Zalaegerszeg MJV hosszútávú településfejlesztése a **fenntarthatóság** és a **partnerség** alapelvei mentén történik:

A „**fenntarthatóság**” elve jelen koncepció értelmezésében a „fenntartható fejlődés” lehetőségének megteremtését jelenti. A fenntartható fejlődés folytonos törekvést jelent a „kiegyensúlyozott fejlődés” érvényesítésére, vagyis a kiegyensúlyozott és harmonikus társadalmi-, gazdasági és környezeti viszonyok megteremtésére. A fejlesztéspolitikai beavatkozások célja ebben az értelmezésben az, hogy az egyes alrendszereket segítsék abban, hogy azok a kiegyensúlyozottság egy magasabb szintje irányába mozduljanak el.

A fejlődés során ugyanis egyetlen idő- vagy térbeli pontban sincs jelen a „statikus” értelemben vett egyensúly. Akár a külső körülmények folyamatos változását, akár a város belső, társadalmi, gazdasági vagy környezeti életében végbemenő változásokat tekintjük, ezek óhatatlanul eltérítik a folyamatokat az egyensúlyi helyzetektől. De számolni kell azzal is, hogy egyetlen - a koncepció által érintett - társadalmi vagy gazdasági szereplő, vagy érdekcsoport sincs abban a helyzetben, hogy tetteivel, döntéseivel a koncepció által érintett minden rendszerre vagy folyamatra hatást gyakoroljon. Ebbe a körbe tartozik a város vezetése is: bár a koncepció végrehajtása a város vezetésének feladata, annak céljait csak akkor tudja érdemben elérni, ha együttműködik a fő érdekcsoportokkal. A fentiekből adódóan, a koncepció végrehajtása érdekében szükséges a stratégiai szintű menedzsment-funkciók kialakítása a város önkormányzatában.

A társadalmi viszonyokat kiegyensúlyozottnak tekinthetjük, ha az emberek túlnyomó többsége nagyjából elégedett a helyzetével. Ez semmiképpen sem jelent teljes egyenlőséget, sem teljes elégedettséget, de nem jelentheti sem az egyes emberek helyzete közötti jelentős különbséget, sem jelentős társadalmi rétegek erős elégedetlenségét sem. Társadalmi szempontból tehát a fenntarthatóság a társadalmi különbségek elviselhető mértékét, a terhek igazságos elosztását, a társadalmi szolidaritást, a közügyekbe való beleszólás lehetőségét (demokratikus kormányzást), a befogadást és toleranciát, az egészséges és kulturált életmódhoz való hozzáférés lehetőségét jelenti.

A gazdasági viszonyokat kiegyensúlyozottnak tekinthetjük, ha egy adott társadalom (város) megfelelő mennyiségben és minőségben tud munkát (munkahelyet) és jövedelmet biztosítani lakóinak. A munkanélküliség, és annak minden szociális és egészségügyi következménye ugyanis óriási terheket rak a társadalom vállára. Nyilvánvaló, hogy ez a gyakorlat nem vállalható. Egyrészt védeni kell a meglévő munkahelyeket, másrészt olyan helyi gazdasági struktúra kialakítására kell törekedni, amely több lábon áll (kellően diverzifikált), versenyképes, idomulni tud a külső gazdasági környezet változásaihoz is és nem zsákmányolja ki a város által a gazdasági átalakítási folyamatban értékékként felhasznált emberi és környezeti erőforrásokat.

A fenntartható fejlődés környezeti szempontból már hosszú ideje jól definiált fogalom. Olyan komplex gondolkodásmódot jelent, amely egyrészt önkorlátozást jelent a fogyasztásban, az elsődleges források felhasználásában, másrészt biztosítja az elhasznált források biztonságos visszavetését a természet és az ember által meghatározott rendszerek körforgásaiba – mindezt az eljövendő generációk érdekében. **A kiegyensúlyozott környezeti viszonyok** tehát nemcsak az energiafelhasználás racionalizálását jelentik, hanem többek között a környezetszennyezés visszaszorítását, a meglévő városi és városkörnyéki zöldterületek védelmét, a településeket övező mezőgazdasági termőterületek védelmét is.

A fenntartható fejlődés környezeti, társadalmi és gazdasági szempontjainak következetes érvényesítése a tervezésben és a megvalósításban különösen az alábbiak figyelembe vételét jelenti:

Kiegyensúlyozott társadalmi viszonyok megteremtése és fenntartása

- a demográfiai kihívások kezelése
- a közösséget összetartó társadalmi szolidaritás, és a terhek igazságos elosztása
- a testileg és lelkileg egészséges társadalom kialakulásának elősegítése
- a kultúra, a művészetek és a sport városfejlesztő szerepének kiaknázása

Kiegyensúlyozott gazdasági viszonyok megteremtése és fenntartása

- több lábon álló (diverzifikált) helyi gazdaság
- a helyi kis és középvállalkozások támogatása
- a kutatás-fejlesztés támogatása
- aktív városi szerepvállalás a gazdaságfejlesztés, szervezés és az innovációs készségek fejlesztése terén

Kiegyensúlyozott környezeti viszonyok megteremtése és fenntartása

- a fenntartható, kompakt városszerkezet kialakításának előmozdítása
- a települési klímavédelem kérdéseinek kezelése
- a működés energiaköltségeinek jelentős csökkentése
- a jó minőségű termőföldek védelme
- a természetes és épített környezet értékeinek védelme
- a zöldfelületek, rekreációra szánt területek növelése

A „**partnerség**” egyrészt azt jelenti, hogy Zalaegerszeg – céljai elérése érdekében – szoros együttműködést valósít meg más településekkel. Ez az együttműködés nem a versenyhelyzet kizárását jelenti, épp ellenkezőleg, abból a felismerésből fakad, hogy az együttműködésből valamennyi partner számára kölcsönös versenyelőny keletkezik. Zalaegerszeg külső partneri kapcsolatai magába foglalják:

- a város és környékének együttműködését (várostérségi együttműködés),
- a határ menti megyei jogú városok (Nagykanizsa – Zalaegerszeg – Szombathely) együttműködésének fokozatos kiterjesztését és elmélyítését,
- a határokon átnyúló tágabb térségi együttműködést a szomszédos országbeli gazdasági központokkal (határ menti együttműködés),
- az eddiginél aktívabb bekapcsolódást az európai városok hálózatos együttműködéseibe (európai együttműködés).

A partnerség másik dimenziója a tervezés és a megvalósítás városon belüli „társadalmasítását” jelenti. A város fejlődését a gazdaság és a társadalom különböző szereplőinek illetve azok csoportjainak interakciói alakítják. Zalaegerszeg MJV Önkormányzata – bár érdeke és feladata is a koncepció minél teljesebb megvalósítása, és kitüntetett szereppel is bír ezen csoportok körében – önmagában nem lehet képes sem a koncepció céljainak teljes körű meghatározására, sem a célok elérésére.

A partnerség, a fentiek értelmében kiterjed egyrészt a koncepció megalkotásának folyamatára, másrészt annak végrehajtására. A partnerek végrehajtás során történő bevonásának módját az Integrált Településfejlesztési Stratégia határozza meg.

3. CÉLOK

3.1. ZALAEGRSZEG ÁTFOGÓ FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

3.1.1. A koncepció átfogó általános célja

A 2007-es Településfejlesztési Koncepció a nagytérségi (az európai, a magyarországi, a Nyugat-Dunántúli regionális és a Zala megyei) fejlesztési programokkal összecsengő várospolitikai „egyetemes” célt az alábbiak szerint határozta meg:

„Környezeti-természeti, társadalmi-gazdasági, térségi-táji élıhetőség, versenyképesség és fenntarthatóság.”

A város adottságai és a város társadalmának közös ambíciói alapján Zalaegerszeg elsődlegesen az alábbiak szerint kívánja magát megkülönböztetni a hasonló jellegű koncepcionális célokat követő hazai településektől:

- **„Zalaegerszeg a Zöld Ökováros” koncepció**

(környezet- és erőforrás-kímélő, a klímavédelem szempontjait tudatosan előtérbe helyező gazdaság- és településfejlesztési megoldások)

- **„Zalaegerszeg, az Aktív Város” koncepció**

(a helyi társadalom és gazdaság aktivitásának fokozására irányuló sokrétű beavatkozások kiemelt hangsúlyú - a városvezetés aktív, kezdeményező fejlesztéspolitikai szerepvállalására is kiterjedő – kezelése)

Jelen koncepció jövőképeinek megvalósulását – tekintettel a városfejlődés fő környezetét befolyásoló trendekre és a koncepció által elérni kívánt jövőkép fő elemeire – az alábbiak szerint meghatározott átfogó általános cél írja le:

Zalaegerszeg MJV társadalmának hosszú távú közös célja, hogy a város, kiemelkedő természeti adottságaira, gazdasági szereplőinek képességeire és ambícióira, valamint az itt élő emberek kultúrájára, tudására, Zalaegerszeg fejlődése iránti aktív elkötelezettségére és értékteremtő munkájára építve tartósan Magyarország egyik legjobb életminőséget nyújtó településévé váljon, az életminőség minden lényeges, a koncepcióban azonosított tényezője tekintetében.

A koncepció sikeressége

A koncepció sikerességét egyrészt az jelzi, ha Zalaegerszeg az életminőség fő összetevőiként megjelölt területeken hasonló, vagy jobb eredményeket tud elérni, mint a hozzá sok szempontból hasonló adottságú vagy hasonló törekvésekkel bíró városok. A „benchmark” városok Zalaegerszeg szempontjából: Szombathely, Veszprém, Kaposvár, Kecskemét.

A koncepció sikerességének másik szempontból történő megítélése a helyi érdekeltek véleményét tükröző kvalitatív jellegű felmérés elkészítésével, annak eredményeinek kiértékelésével történhet. A koncepció megvalósulásának értékelése során a fenti két szempontból együtt, egymással párhuzamosan érdemes áttekinteni az elért eredményeket és a koncepció sikerességét a két megközelítésmód együttes alkalmazása során tett megállapítások alapján értékelni.

3.1.2. A koncepció átfogó tematikus céljai

A koncepció átfogó fejlesztési céljai a társadalom, a gazdaság, és a környezet területén értelmezhetők, utóbbi külön az épített és a természeti környezet, a közlekedési infrastruktúra és az energiahatékonyság, fenntarthatóság témájában.

Átfogó fejlesztési cél a **TÁRSADALOM** területén:

Magas színvonalú és elérhető közszolgáltatások a városban és térségében élő emberek számára

A célállapot fő jellemzői:

Zalaegerszeg térsége a szomszédos megyei jogú városokkal együttműködő szellemi központjává válik, a zalaegerszegi kiváló minőségű oktatás, képzés valamint a változatos kulturális és az aktív sportélet révén. A Zalaegerszegen működő felsőoktatási intézmények együttműködnek, képzési kínálatuk változatos, vonzó, a szomszédos egyetemi városokban (Szombathely, Nagykanizsa, Keszthely) elérhető képzésekkel összehangolt.

A helyi társadalom országos összehasonlításban kiemelkedően aktív és egészséges, ezen értékek megjelennek a városról alkotott képben is. A városon belüli társadalmi különbségek még dunántúli összehasonlításban is kifejezetten alacsony szinten maradjanak, a város civil élete élénk, sokoldalú.

Átfogó fejlesztési cél a **GAZDASÁG** területén:

A városban működő gazdasági szereplők által biztosított jövedelmek és a foglalkoztatottság szintjének tartós emelése

A célállapot fő jellemzői:

Zalaegerszeg gazdaságában a dunántúli megyeszékhelyek átlagának ütemét meghaladóan növekszik az ipari és szolgáltató szektorok általi hozzáadott érték, részben a helyi kis- és közepes méretű vállalkozások, részben az ipari gyártó profillal betelepülő közepes és nagyobb vállalkozások teljesítménye révén. A város jól megközelíthető, korszerű, relatíve olcsón üzemeltethető és változatos telephelykínálattal áll a befektetők rendelkezésére. A helyi munkaerő szakmai felkészültsége, motiváltsága kiváló, a városban a folyamatos tovább- és átképzés lehetőségei is rendelkezésre állnak. A város aktív vállalkozásfejlesztési és befektetésösztönzési politikát folytat, a gazdaság és a település vezetése közötti párbeszéd állandó és érdemi.

A város gazdaságában egyre nagyobb szerepet kap a kutatás-fejlesztés, elsődlegesen a gazdasági szereplők tevékenysége nyomán, de egyre erősebben építve a helyi felsőoktatás kapacitásainak kihasználására is. A város kedvelt turisztikai célpont, fő vonzereje a szabadidő aktív eltöltésének lehetősége és a sokszínű, élénk kulturális élet.

Átfogó fejlesztési cél az **ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET** területén:

Az épített és természeti környezet kiválóságának biztosítása

A célállapot fő jellemzői:

A környezeti elemek mindegyikének állapota eléri a hasonló méretű hazai városok legjobbjainak szintjét. A város rendelkezik folyamatosan megújuló, változatos funkciójú, attraktív zöldfelületekkel, városi terekkel, illetve épített környezeti elemekkel. Ezek

kialakításában a város kifejezetten törekszik igényes és látványos építészeti megoldások alkalmazására, erősítve a modern kultúra szerepét a város életében és külső megítélésében is.

A város területfelhasználási politikáját az energiahatékonyság kiemelt figyelembe vételével alakítja, törekszik a város relatív kompaktságának megőrzésére, ennek érdekében barnamezős területeinek rehabilitálására, a környező mezőgazdasági és erdő területek megőrzésére, a zöldfelületek és városi nyitott terek arányának további növelésére. Energia-ellátásának biztosítására egyre növekvő arányban használ megújuló energia-forrásokat, elsősorban a geotermikus és a napenergia, valamint kisebb arányban a biomassza felhasználásával. Kiemelten veszi figyelembe az energiahatékonyság szempontját az új épületek építésénél, és a meglévő épületállomány (iparosított technológiájú lakóépületek és közösségi célú épületek) felújításánál. Növeli az elvezetett és visszatartott csapadékvíz mennyiségét, és olyan fejlesztéseket hajt végre, melyek a víz jelentőségét meg is jelenítik a városképben.

Átfogó fejlesztési cél a **KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA** területén:

A város külső megközelíthetőségének és belső közlekedési rendszerének javítása

A célállapot fő jellemzői:

Zalaegerszeg megközelíthetősége jelentősen javult az országos közlekedési infrastruktúra hiányzó elemeinek megépítése következtében. Megépült a várostól keletre az M9-es út, amely összeköttetést teremt déli irányban az M7-es úttal (Nagykanizsánál), északi irányban az M8-as úttal (Szombathely és Győr irányába). Megépült az M7-es és az M9-es utakat összekötő haránt irányú gyorsforgalmi út (M75), amely Budapest (és a Balaton) elérhetőségében minőségi változást hozott. Jelentősen javult az osztrák autópálya-hálózat (A2 autópálya) elérhetősége is, amely a Zalaegerszegen megtelepült ipari profilú vállalkozások számára – nyugat-európai piacaik elérése érdekében igen fontos tényező.

A Boba – Zalaegerszeg – Bajánsenye – országhatár vasútvonal korszerűsítése befejeződött, ennek következtében a város nemzetközi és belföldi távolsági vasúti közlekedése is jelentősen javult. Az új vasúti vonalszakaszon megépült Zalaegerszeg - Ola megállóhely. Megvalósult az Észak-déli forgalom gyorsítása szempontjából fontos zalaszentiváni deltavágány.

A Zalaegerszeg-Andráshida repülőtér használata hozzájárul a város gazdasági versenyképességének fokozásához, az idegenforgalom növeléséhez

Megvalósult Zalaegerszeg belső közúti közlekedési hálózatának tervezett fejlesztése, így a városközpont tehermentesítése a közúti forgalomtól, az ehhez szükséges belső elkerülő utak kialakítása. Javultak az egyes városrészek közötti közúti kapcsolatok, megépült a déli elkerülő út, valamint az új Zala-híd. Megtörtént a várost átszelő vasúti fővonal korrekciója, az ehhez kapcsolódó vasúti és a városszerkezetet tovább javító közúthálózati fejlesztések.

A közösségi közlekedés kevesebb közlekedési terheléssel és jellemzően jó színvonalon szolgálja ki a város és térsége lakóinak utazási igényeit. A kiterjedt és rugalmasabbá váló autóbuzos közlekedés mellett a vasút is egyre vonzóbb alternatíva a városkörnyék és a város kapcsolatában is, köszönhetően a megújult infrastruktúrának, az intelligens és rugalmas közlekedésszervezési megoldások bevezetésének, valamint a létrejövő városi intermodális közösségi közlekedési csomópont elkészültének.

A kerékpárutaknak a közlekedési hálózat egyéb elemeihez is kapcsolódó hálózata kiterjedtebbé, használata biztonságosabbá vált, a városban kerékpáros közösségi közlekedési szolgáltatások épültek ki, ami mind a hivatásforgalmú, mind a szabadidős célú kerékpározás népszerűségének növekedését, a személygépkocsi városi célú használatának visszaszorulását eredményezte.

3.2. RÉSZCÉLOK ÉS A BEAVATKOZÁSI TERÜLETEK MEGHATÁROZÁSA

3.2.1. Átfogó fejlesztési cél a **TÁRSADALOM** területén: Az emberek képességeinek fejlesztése, magas színvonalú és elérhető városi szolgáltatások nyújtása

1. Részcél: Magas minőségű és elérhető humán szolgáltatások a város és térsége számára

Zalaegerszeg KIVÁLÓ...

Jellemző eredményindikátorok:

- *Helyi felsőoktatás kibocsátása (növekszik)*
- *Alap- és középfokú oktatásban résztvevők teljesítménye (javul)*
- *Szociális szolgáltatások minősége (javul)*
- *Lakosság egészségi állapota (javul)*

Jellemző beavatkozási területek:

- A városban elérhető felsőoktatási tevékenységek összehangolt fejlesztése, színvonalának folyamatos emelése

A felsőoktatási intézmények helyben biztosított kínálata jól illeszkedik a város fejlődésének fő irányaihoz. A városban működő karok közötti kapcsolatok erősítése, a fejlesztések és a kínálat összehangolása jelentős városi érdek és feladat marad a jövőben is. Elengedhetetlen a képzési kínálat differenciált fejlesztése és ennek koordinált megvalósítása Nagykanizsa és Szombathely intézményeivel. A zalaegerszegi kínálat továbbfejlesztése során kiemelt támogatást célszerű nyújtani a műszaki, mérnöki jellegű képzések fejlesztéséhez a gép- és elektrotechnikai, illetve mechatronikai területen, igazodva a város iparfejlesztési stratégiai céljaihoz.

Bővítendő a felsőfokú szakképzés kínálata mind a műszaki, mind a gazdaság igényeit kiszolgáló pénzügyi és gazdasági területeken, valamint erősíteni kell a műszaki és gazdasági - pénzügyi tudás felhasználását segítő kommunikációs, problémamegoldó, vagy a csoport- illetve projektmunkához szükséges képességek fejlesztését a felsőoktatásban is. További infrastruktúra-fejlesztések és a képzési tartalom fejlesztése is szükséges ahhoz, hogy a város a térség műszaki felsőoktatásának központjává váljon.

- Kiemelkedően jó infrastrukturális feltételek biztosítása az oktatás és nevelés kiválósága érdekében

A településen elérhető **oktatás és képzés** minősége döntően befolyásolja a város gazdasági versenyképességét, ez pedig a település által biztosított egyéni életminőség egyik legfontosabb feltétele. Zalaegerszeg alap- és középfokú oktatása hagyományosan jó színvonalú. Ezen a téren az épületállomány folyamatos korszerűsítése, az új oktatási módszereknek való megfelelés elősegítése lehet a feladat. Új intézmények létesítését a demográfiai folyamatok nem indokolják.

Fontos feladat a **bölcsődei férőhelyek** számának növelése a településen, egyrészt a fiatalok munkavállalásának megkönnyítése, másrészt - ezzel összefüggésben - a fiatalok helyben tartása vagy vonzása szempontjából.

A **szakképzés** kapcsán különösen fontos kihívást jelent, hogy napjaink felgyorsult technológiai fejlődése miatt az oktatási rendszer kínálata számos szakmacsoportban rendkívül rövid idő alatt avul el, így a megszerzett ismeretek és a piac által elvárt ismeretek között jelentős eltérés tapasztalható. Így, bár a szakképzés Zalaegerszegen hagyományosan széles spektrumú, jelentősek az eltérések a helyi gazdaság igényei és a szakképző intézményekből kibocsátott tanulók képességei között. A város iparfejlesztési törekvéseihez illeszkedően, a szakképzés kibocsátásában növelni lenne célszerű a gépipari jellegű szakmával rendelkezők számát (pl. gépi forgácsoló, CNC forgácsoló, hegesztő, mechatronikai műszerész, villanszerelő, karbantartó szakmákban). A szakmai oktatás javítása érdekében a

korszerű demonstrációs és oktatási eszközök rendelkezésre bocsátása az egyik fő fejlesztési irány. Emellett, azonos jelentőséggel kell kezelni a diákok motivációjának erősítését (pl. ösztöndíjak létesítésével, megfelelő színvonalú kollégiumi elhelyezés biztosításával), az oktatók (tanárok, szakoktatók) képzését, továbbképzését valamint a korszerű képzési tartalom kialakítását is, amely magában kell, hogy foglalja a csoport-, illetve projekt-munkára való felkészítést és a változásra, fejlődésre való egyéni motiváció és képességek erősítését is.

A szakképzés terén az önkormányzat aktív részt vállalhat a szakmastruktúrák - szomszédos települések intézményeivel összehangolt - kialakításában, valamint a képzési kínálat és a munkaerő-piaci kereslet harmonizálására irányuló tevékenységekben (pl. pályaaorientáció megszervezése, foglalkoztatási „paktumok” szervezése illetve részvétel a működésükben).

- Az egészségügyi szolgáltatások magas minőségének fenntartása, verseny piacon értékesíthető rekreációs és egészségügyi szolgáltatások kifejlesztése

A város térségére is kiterjedő egészségügyi szolgáltató (ellátó) rendszer jól működik, a régóta szükséges infrastrukturális átalakítások, korszerűsítések megtörténtek, a működéshez szükséges humán erőforrás rendelkezésre áll. A koncepció az egészségügy terén az egészségfejlesztés megelőzéssel és az egészségtudatos viselkedési formák elterjesztésével kapcsolatos elemekre helyezi a fő hangsúlyt. Ennek megfelelően kiemelt fontosságú a kor színvonalán álló szűrési programok megvalósítása, az egészséggel kapcsolatos információk és tudás megosztása, az egyének egészségtudatosságának erősítése, valamint a mozgás, az egészséges életmód elterjedésének támogatása, a lakosság erre történő ösztönzése. Ilyen összefüggésben az egészségfejlesztést szolgálja a tömeg- és egyéni sportok támogatása, ezek feltételeinek megteremtése, a rekreációs lehetőségek bővítése, a felvilágosító, információs programok megvalósítása.

A város kiváló környezeti adottságai, a rendelkezésre álló jó minőségű kórházi és rekreációs infrastruktúra, valamint a rendelkezésre álló kiváló egészségügyi szakembergárda jó alapot biztosíthat ahhoz, hogy az egészségügyi szolgáltatások bizonyos körét a város intézményei piaci alapon nyújtott szolgáltatásként értékesítsék, akár hazai, akár külföldi igénybevevők számára. A lehetőség megvalósíthatóságát célszerű részletes vizsgálattal feltárni és a feltárás eredményének megfelelően meghatározni a szükséges fejlesztéseket.

- Társadalmi befogadás és a szociális szolgáltatások infrastrukturális hátterének javítása

A szociális ellátások területén számolni kell a demográfiai viszonyok megváltozásával, az időskorú népesség teljes népességen belüli arányának erőteljes növekedésével. A természetes folyamatok mellett a perifériára szorult rétegek - illetve az öngondoskodás lehetőségének hiányában a társadalmi gondoskodásra szorulók - jelentenek tartós feladatot a szociális szféra számára. Az ellátórendszer működése megfelelő, lényeges koncepcionális szintű változtatás, vagy stratégiai fejlesztés megvalósítása nem látszik szükségesnek, a demográfiai változások következtében szükséges kapacitásbővítésen kívül.

A város – építve jól működő egészségügyi szolgáltató rendszerére is – kiváló életminőséget képes kínálni az idős emberek számára is, ami felveti, hogy az idősellátásban lehetőség nyílna piaci alapon értékesíthető szolgáltatások megszervezésére is (pl. piaci alapon működő idősotthon). A lehetőség megvalósíthatóságát célszerű részletes vizsgálattal feltárni, és a feltárás eredményének megfelelően meghatározni a szükséges fejlesztéseket.

2. Részcél: Változatos és magas színvonalú kulturális és szabadidős kínálat

Zalaegerszeg INSPIRÁL...

Jellemző eredményindikátorok:

- *Kulturális és művészeti jellegű tevékenységekben cselekvően és befogadóként részt vevő helyi lakosok száma (növekszik)*
- *Tömeg- és diáksportban aktív helyi lakosok száma (növekszik)*

Jellemző beavatkozási területek:

- Kulturális infrastruktúra bővítése, korszerűsítése, a kulturális élet élénkítése

A város kulturális és művészeti életének fellendítése érdekében fogalmazódott meg az igény egy új, többfunkciós közösségi kulturális színtér létesítése iránt, amelynek programkínálatát a Zalaegerszeg és térségében aktív kulturális intézmények, civil szervezetek és művészek együttműködésében lehetne kialakítani.

A városi közösségek aktivitását, kreativitását jelentős mértékben ösztönzi a város által teremtett kulturális környezet. Zalaegerszeg kulturális élete élénk, emellett jelentős további fejlődési potenciállal rendelkezik. A városi kulturális élet sokszínűsége és gazdagsága vonzerőként hat a fiatal korosztályokra, emellett jelentősen hozzájárul az egyetemi közösségi élet fellendítéséhez is. Mindez növeli a város vonzerejét a felsőoktatási intézmények jövődöbéli hallgatói számára is.

Zalaegerszeg - fiatal városként - jelentős történelmi kulturális hagyományokkal nem rendelkezik. Kiemelkedő fontosságú ezért a kortárs művészetek támogatása a városban, elsősorban – a kialakulóban levő hagyományokra építve - a színház, az építészet és a képzőművészetek területére lehet összpontosítani. Megfontolandó, hogy a város ösztönözze a szűkebb rétegeket érintő, vagy kísérletező, alternatív megközelítésmódokat alkalmazó művészeti irányzatok, művészek megjelenését és térnyerését a városban, ezzel is erősítve azt a képet, hogy Zalaegerszeg társadalmát az aktivitás, kreativitás és frissesség jellemzi. Fontos elemét képezi a város kulturális hagyományainak a népi kultúra, amelynek ápolása, megőrzése, valamint kreatív újraértelmezésre egyedi, zalaegerszegi kulturális „termék” létrehozására ad lehetőséget.

- Sport és rekreációs célú infrastruktúra minőségének javítása, bővítése

A szabadidős létesítmények, rekreációs célú sportpályák, közösségi terek nemcsak a lakosság egészséges életmódjának biztosításához fontosak, de hozzájárulnak a turisztikai vonzerő növeléséhez is (sportturizmus, aktív turizmus). A komplex öko- és aktív turisztikai fejlesztések elsősorban a Gébárti tó, az Alsóerdő és a Csácsi arborétum területén valósulhatnak meg.

Hosszú távú cél a belvároshoz kapcsolódóan egy „zalaegerszegi sportkerület” létrehozása, a már működő létesítményekre (pl. stadion, sportcsarnok) alapozva. A fejlesztés fontosabb elemei lehetnek:

- Edzőtábor létesítése
- Sport és Konferenciaközpont kialakítása
- Sportolói szállásférőhelyek létesítése, illetve bővítése
- 50 méteres fedett uszoda létesítése.

A lakosság sportolási és rekreációs igényének, valamint a sportturizmus gazdasági hátterének biztosítása érdekében hangsúlyt kell fektetni a különféle sport- és kulturális programok professzionális szervezésére, az ehhez szükséges intézményi háttér megteremtésére, fejlesztésére.

3.2.2. Átfogó fejlesztési cél a GAZDASÁG területén: A városban működő gazdasági szereplők által biztosított jövedelmek és a foglalkoztatottság szintjének tartós emelése

1. Részcél: Specializált és kiegyensúlyozott gazdasági szerkezet, növekvő hozzáadott értéket termelő helyi vállalkozások

Zalaegerszeg TÖBBET AD...

Jellemző eredményindikátorok:

- *Városi székhelyű KKV-ok által foglalkoztatottak száma (növekszik)*
- *Városban közepes és nagyvállalatok által befektetett működőtőke-állomány (növekszik)*
- *Városi foglalkoztatottsági arány (növekszik)*
- *Becsült idegenforgalmi célú költség a városban (növekszik)*

Jellemző beavatkozási területek:

- A helyi mikro-, kis- és közepes méretű vállalkozások működési környezetének javítása és a működő tőke befektetések ösztönzése

A preferált iparágak köre az alábbiak szerint alakulhat: gép- és járműipar, mechatronika, elektronika és szoftverfejlesztés, fa- és bútorigipari, logisztikai szolgáltatások, élelmiszeripar. A fejlesztések ösztönzése magába foglalja a helyi mikro-, kis- és közepes méretű vállalkozások működési környezetének javítását, valamint a működőtőke-befektetések ösztönzését megfelelő méretű és minőségű telephelykínálat nyújtásával. A telephelykínálat mellett, az erőteljes hazai és nemzetközi versenyhelyzetben célszerű kialakítani egy olyan városi támogatási rendszert, amely differenciált befektetői kedvezményeket nyújt a városban letelepedni szándékozó közepes méretű termelő vállalatok, a multinacionális termelő nagyvállalatok, valamint szolgáltató központok („SSC”) számára.

A településfejlesztési koncepció – és annak jelen fejezete – elsődlegesen a célhoz kapcsolódó infrastrukturális elemek kialakításának koncepcionális kereteit vázolja fel, az alábbiak szerint:

- Mechatronikai és gépipari park fejlesztése

A Kormány 2012-ben határozatot hozott a „Nyugat - Pannon Járműipari és Mechatronikai Központ” kiemelt járműipari központtá nyilvánításáról. A Központ Zalaegerszeg – Nagykanizsa – Szombathely - Szentgotthárd térségét érinti. Zalaegerszegen a hosszabb távú cél egy megújuló energiafelhasználáson alapuló önálló ipari park és technológiai központ létrehozása, ami a telephely, valamint a szolgáltatások fejlesztését egyaránt tartalmazza. A fejlesztés főbb elemei:

- Az Északi Ipari Zóna infrastruktúrafejlesztése fotovoltaikus (napmező) és geotermikus energia felhasználásával
- A meglévő Technológiai Centrum fejlesztése (mechatronikai klaszter, telephely- és szolgáltatás-fejlesztés, egyetemi és vállalati közös K+F+I projekt)
- Az Ipari Zóna vasúti bekötése iparvágánnyal Zalaszentiván irányából (~4 km)

- Megújuló energiafelhasználáson alapuló élelmiszertermelési és élelmiszer-feldolgozó agráripark létrehozása

A fejlesztés célja a megújuló (fotovoltaikus és geotermikus) energiák széleskörű felhasználásán alapuló élelmiszertermelés, valamint élelmiszer-feldolgozó üzem létesítése Zalaegerszeg-Hatházán (üvegházak, állattartó telepek fűtése és energiaellátása, illetve levegőfűtéses termény-, zöldség-, és gyümölcszárítás, hal, rák és kagyló neveldek). Az ipari park magába foglal egy inkubációs és tudásközpontot is.

○ Logisztikai és Kiválósági Központ létrehozása

Zalaegerszeget földrajzi helyzete rendkívül alkalmassá teszi logisztikai szolgáltatások nyújtására. Ezt a helyzetet felismerve Zalaegerszeg és Zalaszentiván települések közös Logisztikai és Kiválósági Központot kívánnak kialakítani LOGIN-Z néven. A projekt keretében a Központ infrastruktúrájának kialakítása és szolgáltatásának minőségi fejlesztése valósul meg, amely az alábbi fő elemeket tartalmazza:

- vasúti és közúti terminál kialakítása
- ingatlan- és infrastrukturális beruházás, eszközbeszerzés
- információs technológia-fejlesztés, gyártási licenc megvásárlás és know-how beszerzés
- piacra jutás elősegítése, vállalati humán erőforrás fejlesztése
- minőség-, környezet- és egyéb irányítási, vezetési, hitelesítési rendszerek, szabványok bevezetése.

○ Szolgáltató központ számára alkalmas befektetési helyszín kialakítása

A városban jelen levő, pénzügyi és gazdasági téren jól képzett munkaerő bázisán jó esélye lehet Zalaegerszegnek arra, hogy nemzetközi szolgáltató központ („Shared Service Center”) települjön a városba. Ez a szolgáltatási forma relatíve stabil, hiszen elsődlegesen a helyi munkaerő képzettségét használja ki, sok esetben speciális továbbképzésekkel téve azt alkalmassá a nemzetközi vállalati környezetben végzendő munkákra, másrészt az elhelyezésére vonatkozó döntésben a gyártó-kapacitásokhoz képest kisebb a súlya a telephely elérhetőségének, azaz a település megközelíthetőségének. Versenyelőny, hogy a városban már működik pénzügyi szolgáltató központ (OTP). Célszerűnek tűnik, hogy az ilyen központnak helyet biztosító irodaház létesítésére a volt lakatanya területén kerüljön sor.

- Az idegenforgalmi kínálat elemeinek összehangolt fejlesztése, hangsúlyosan a kulturális és természeti értékekre alapozott turizmus fejlesztésére

Zalaegerszeg és térsége rendelkezik turisztikai adottságokkal. A település természeti értékei (Zala-, és Válicka völgy, Alsóerdő és Csácsi erdő), a vizek jelenléte (Zala, Gébárti tó, pózvai tavak), az építészeti értékek, és a kulturális élet jó alapot jelentenek az idegenforgalom fejlesztésére. A kissé tágabb környezet – a „Zöld Zala”, különös tekintettel a Göcsej ma még kiaknázatlan potenciáljára - a természeti, falusi és aktív turizmus, valamint a népi kultúrához kapcsolódó kulturális turizmus terén kínál fejlesztési lehetőségeket. A közös értékek felismerése nagyban segítheti az identitástudat erősítését, mely a hagyományörzés fellendítésével együtt további idegenforgalmi vonzerővé válhat.

A sportkultúra fejlesztése is hozzájárulhat az érzelmi kötődés és az egészséges lokálpatriotizmus kialakulásához, emellett a sportturizmus – amatőr vagy fél-amatőr sportcsapatok edzőtáborai, tornái vagy a kereskedelmi-üzleti sport fő irányain kívül álló sportágak versenyeinek, tornáinak megrendezése – fejlődő, de eddig csak véletlenszerűen kihasznált lehetőségét jelenti az idegenforgalom bővülésének. Ehhez a város kiváló környezeti állapota, környezettudatos és aktív lakói, valamint jó egészségügyi és rekreációs infrastruktúrája kedvező feltételeket jelent.

Megvizsgálandó egy, a város turisztikai kínálatát jelentősen meghatározó, határon átnyúló hatású és vonzáskörzetű egyedi attrakció esetleges üzleti életképessége, melynek elsődlegesen a fiatal családok célcsoportjában lehetnek realitásai, többek között a jelenlegi fő attrakciók (pl. az Aquacity, vagy a termálfürdő) látogatottsági adatai alapján.

A város idegenforgalmi céljainak kialakításakor figyelembe kell, hogy vegye azt a tényt, hogy a város környezetében jelentős nemzetközi és hazai látogatottságú, kiépült és bevezetett gyógy-turisztikai desztinációk helyezkednek el és ezek fejlődése – és fejlesztése – folyamatos. Ezen gyógyhelyek kínálatával a városnak nem célszerű versenyeznie, sokkal inkább a kiegészítő jellegű

attrakciók, illetve termékek létrehozása, és a fürdőhelyeken megjelenő vendégek számára kialakított termékek jelenthetik a megvalósítandó idegenforgalmi stratégia alapjait.

2. Részcél: Erős innovációs képességek, mind a gazdaságban, mind a társadalomban

Zalaegerszeg ÚJÍT...

Jellemző eredményindikátorok:

- *Becsült K+F ráfordítások (növekszik)*
- *Helyi együttműködési hálózatok kiterjedése (bővül)*

Jellemző beavatkozási területek:

- Innovációs infrastruktúra (tudástranszfer intézmények, kutatóhelyek, kísérleti műhelyek) fejlesztése

Az innovációs képesség fontosságát az egyre gyorsuló technológia váltás és a nem anyagi erőforrások felértékelődése okozza, amelyek nyomán a tudás és az információ megszerzése, birtoklása, beépítése a gazdasági folyamatokba egyre markánsabb termelési tényezővé válik. A helyi KKV szektor ugyanakkor tökeszegény, és képtelen finanszírozni az innováció költségeit, Zalaegerszeg emellett önmagában nem képez olyan méretű gazdasági és társadalmi agglomerációt, melyben az innováció fejlődését eredményező folyamatok spontán módon kialakuljanak. Indokolt ezért, hogy az önkormányzat – a vállalkozások és szakmai szervezeteik partnereként – aktív részt vállaljon az innováció infrastruktúrájának megteremtésében, és az innováció kultúrájának elterjesztésben, erősítésében is. Szerepe elsődlegesen a vállalati együttműködés ösztönzése, a nyílt, felhasználó központú innovációs folyamatok térségbeli kialakulásának támogatása, az alábbiak szerint:

- A felsőoktatás innovációra irányuló kezdeményezéseinek és az innováció-transzferre irányuló kezdeményezéseinek ösztönzése, támogatása
- Vállalkozások K+F és innovációs tevékenységének ösztönzése, spin off kisvállalkozások alakulásának és működésének segítése
- Vállalkozások kapcsolatrendszerének valamint a gazdaság, a felsőoktatás és a köz- és civil szféra innovációra irányuló együttműködésének ösztönzése

Fontos versenylőny lehet a zalaegerszegi felsőoktatás számára, ha sikerülne élő, működő kapcsolatokat (tudástranszfert és az innovációs készségek erősítését szolgáló közös projekteket, kutatásokat, fejlesztéseket) kialakítania Graz és Maribor felsőoktatási intézményeivel.

- Felnőttképzés, továbbképzés és vállalkozói kompetenciák fejlesztésének ösztönzése

A felnőttképzés terén fontos feladatként jelentkezik annak térségi együttműködő rendszerben való megszervezése, a szak- és felsőfokú képzőintézmények kínálatának összehangolása, mind a nyújtott OKJ-s képzések, mind a vállalatok, illetve gazdaságfejlesztő szervezetek számára nyújtott tréning-szolgáltatások tekintetében. Kiterjeszthetők a távképzés lehetőségei, illetve a kombinált (távképzéssel elsajátított elmélet, „hagyományos” gyakorlat) képzések. Fontos feladat az inaktív egyének visszaintegrálása a munkaerőpiacra, illetve az ezzel kapcsolatos átképzési kínálat bővítése, valamint a megváltozott munkaképességűek speciális képzési

igényeinek kielégítése. A szakképzési rendszer eredményesebb működése érdekében jelentős, a város egészére kiható léptékű infrastrukturális jellegű fejlesztés nem szükséges, ezzel együtt a városnak törekednie kell arra, hogy rendelkezésre álló eszköz- és géppark minősége valamint az oktatók kvalitásai és teljesítménye kiemelkedő legyen, ezzel szolgálva a város gazdaságfejlesztési céljainak elérését.

3. Részcél: Hatásos városmarketing és a gazdaság aktív szervezése

Zalaegerszeg FELKÍNÁL...

Jellemző eredményindikátor:

- A város imázsának javulása kiemelt magyarországi és európai célterületeken és befektetői illetve turisztikai szegmensekben

Jellemző beavatkozási területek:

- Zalai Brands: nagy hozzáadott értékű helyi termék előállítás, márkázás támogatása

A helyi gazdaság élénkítése érdekében az önkormányzat aktívan kíván részt venni a helyi gazdaság feltételrendszerének alakításában, szervezésében és támogatásában. Ebből a célból tervezi egy marketing tevékenységet végző szervezet létrehozását. A szervezet tevékenységének célja, hogy megkülönböztesse a zalai és zalaegerszegi termékeket vagy szolgáltatásokat a versenytársakétól. Ismertté kell válnon egy olyan földrajzi árujelző márkánév (pl. Zalaikum, Göcsej), mely védjegy betölti a versenyeszköz funkciót, a reklámeszköz funkciót, valamint a minőségjelző és eredetjelző funkciót.

- Városmarketing és promóció

A városmarketing tevékenység (a város „eladása”) nemcsak a turizmus élénkítése szempontjából elengedhetetlen, de egyre inkább fontos szemponttá válik a (nemzetközi) cégek telephely-választásában is. Az önkormányzat elősegítheti a kedvező város-image kialakítását egyrészt új attrakciók megteremtéséhez nyújtott segítő, támogató munkájával, másrészt turisztikai események, rendezvények megszervezésében és lebonyolításában való részvételével is.

- Aktív városi gazdaságfejlesztési politika (befektetés-támogatás, vállalkozásfejlesztés, partnerség) intézményrendszerének erősítése

A helyi önkormányzat számos jogosítvánnyal és lehetőséggel rendelkezik a helyi üzleti környezet befolyásolására. Ezek közül is kiemelkedő jelentőségű a terület-felhasználás szabályozása, az oktatási rendszerek működtetése, a helyi adózási rend meghatározása, valamint a tevékenységi engedélyek hatóságként való kiadása. Vagyongazdálkodási tevékenységével, befektetés-ösztönzési eszközökkel, illetve megrendelőként ugyanakkor közvetlenül is hatást gyakorol a helyi gazdasági folyamatokra. A közösség számára létfontosságú a gazdasági szféra foglalkoztatási és értékteremtő funkciója. A gazdasági szféra e szerepét akkor tudja a lehető leghatékonyabban ellátni, ha a számára peremfeltételekként is értelmezhető közösségi jogosítványok és cselekvések kiszámíthatóak, ismertek, és ezek figyelembe veszik a versenyszféra igényeit, elvárásait. A konszenzus megteremtésének alapfeltétele a rendszeres és érdemi párbeszéd az igényekről és a lehetőségről. E célból a város tovább kívánja működtetni az állandó jellegű vállalkozói-, gazdálkodói fórumát, a Gazdasági Szenátust, mint a helyi gazdaság szereplői és a város vezetésének fő egyeztető fórumát.

3.2.3. Átfogó fejlesztési cél az ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET területén: Az épített és természeti környezet kiválóságának biztosítása

1. Részcél: Kiváló állapotú környezeti elemek

Zalaegerszeg TISZTA...

Jellemző eredményindikátorok:

- Az egyes környezeti elemekhez kapcsolódó indikátorok, a város mindenkori érvényes Környezetvédelmi Programja szerint

Jellemző beavatkozási területek:

- Vízminőség-védelem

A város belterületén áthúzódó vízfolyások a környezetüket szélsőséges vízjárásukkal veszélyeztethetik, ennek valószínűsége a klímaváltozás hatására növekszik. A város árvízvédelmét illetően jelentős beavatkozásra nincs szükség, kisebb beavatkozásokra mindazonáltal sort kell keríteni a koncepció megvalósítása során. Vízfolyás kiszabályozást, mederkorrekciót kell végrehajtani a Nagypáli patakon. A Vizslaréti árok mederkorszerűsítése szükséges.

A dombvidéki területeken a vízfolyások, patakok jelentős része természeti környezetben található, rendezésüket a természet-közeli patakszabályozás elvének megfelelően kell elvégezni. Szem előtt kell tartani a táj esztétikai értékének növelését, a megfelelő biotóp megőrzését vagy létrehozását, és törekedni kell az élő és természetes anyagok alkalmazására.

Ökológiai alapú vízgazdálkodás megvalósítása révén az optimális tájhasználat lehetőséget ad a természetszerű vízgazdálkodás megvalósításához, aminek következtében nő az ökológiai potenciál. Jelentős összefüggő zöldhálózatok, ökológiai folyosók alakulnak ki, illetve kiegészülnek a korábban sérült rendszerek. A város egyik kiemelkedő környezetvédelmi feladata a felszín alatti vízkészlet védelme mind mennyiségi, mind minőségi szempontból.

- Levegő- és zajvédelem

A város levegőminőségét jelenleg erősen rontja a belváros jelentős közlekedési légszennyezése, emellett jelentős egyes ipari üzemek és a mezőgazdaság porszennyezése. A jövőbeni fejlesztések során a környezetbarát közlekedési módokat, megoldásokat, továbbá beruházásokat kell előnyben részesíteni. A környezeti állapot megőrzése és javítása érdekében fontos a megújuló energiaforrások használatának elterjesztése. A város központjának átmenő forgalomtól való mentesítése nemcsak a levegő- és a zajvédelem szempontjából fontos, hanem ez teszi lehetővé a közösségi terek megújítását, új kulturális közösségi funkciók fejlesztését, végső soron az élhetőbb, város megteremtését.

- Hulladékgazdálkodás, hulladékok hasznosítása

A hulladékgazdálkodás során a legfontosabb feladat a hulladékhierarchia (megelőzés, újra használat, újrahasznosítás, energianyerés, lerakás) érvényesülésének ösztönzése. A kiépült teljes körű hulladékgyűjtési és szállítási rendszernek köszönhetően csak minimális mértékben kerül hulladék a környezetbe. A szelektív hulladékgyűjtési rendszer teljes körű kiépítésével elérhető még tisztább városi környezet növeli a város népességmegtartó képességét, vonzóbbá teszi azt az idelátogatók és letelepülni vágyók számára. Emellett a koncepció megvalósításának időszakában célszerű a hulladékok hasznosítási rendszerének helyi megszervezése, törekvés a hulladékok helyi termelési folyamatokban történő felhasználására, illetve a lerakásra kerülő hulladék mennyiségének jelentős csökkentésére. Az energiagazdálkodással összefüggésben, törekedni kell arra, hogy a hulladékban rejlő energiatermelési lehetőségeket a város maximálisan kihasználja.

2. Részcél: Vonzó és szerethető városi környezet

Zalaegerszeg VONZÓ...

Jellemző eredményindikátorok:

- *Gyalogosbarát, természet-közeli és egyedi kialakítású nyílt városi terek aránya (növekszik)*
- *Lakossági elégedettség a városi környezettel (javul)*

Jellemző beavatkozási területek:

- A városközpont funkcióinak gazdagítása és gépjárműforgalomtól való mentesítése

A koncepció célul tűzi ki a belváros jelentős részének gépjárműforgalomtól történő mentesítését, melynek feltétele a jelenlegi átmenő forgalom elkerülő gyűrűre terelése. Amilyen ütemben a belső elkerülést lehetővé tevő infrastruktúra kiépül, olyan ütemben válhatnak részlegesen, illetve teljes mértékben autó-mentessé a belváros egyes területei. Cél a minél nagyobb kiterjedésű forgalommentes övezet létrehozása a Kossuth Lajos utca és a Kazinczy tér környezetében. A forgalomtól mentesített közterületek számos új lehetőséget teremtenek biztonságos és inspiráló városi közösségi, kulturális és kereskedelmi terek létrehozására.

- Települési örökségvédelem

Zalaegerszeg nem tartozik a műemlékekben gazdag városok közé. Éppen ezért kiemelten fontos az örökségvédelmi szempontból értékes épületek és településkép megőrzése, megújítása, a városközpont történelmi részének rehabilitációja. A rehabilitációt komplex módon kell értelmezni, vagyis hangsúlyt kell fektetni a műemléki és a helyi védettségű épületek környezetének magas színvonalú kialakítására, az új beépítések történelmi környezetbe illesztésére. A környezet kialakításának alapfeltétele a történelmi belváros tehermentesítése a gépkocsi-forgalomtól.

- Arculat-fejlesztés

A város épített örökségének viszonylagos szerénysége nem jelenti azt, hogy nincs lehetőség markáns építészeti arculat megteremtésére. A világban számos példa bizonyítja, hogy kiemelkedő kortárs-alkotásokkal magas építészeti presztízs teremthető meg korábban nem ilyenről ismert városokban (Sydney, Brazília, Dubai, vagy akár Magyarországon Salgótarján). Ehhez persze konzekvens, kompromisszumokat nem ismerő határozottsággal végrehajtott koncepcionális irányítás szükséges. El kell határozni, hogy a városközpontban kizárólag építészeti tervpályázaton nyertes épületek valósulhassanak meg. A városépítő munkába a legkiválóbb építészeket kell bevonni, akár nemzetközi híru „sztárepítészeket” is.

A városközpont arculatának megteremtéséhez tartozik a közterek minőségi átépítése, a burkolatok, a közvilágítás, az utcabútorozás magas szinten történő megvalósítása. Hangsúlyt kell fektetni arra, hogy művészi alkotások (szobrok, dísz-kutak, emlékművek, stb.) kerüljenek ki a közterületekre. El kell – és lehet – érni, hogy rangot jelentsen az elismert művészek között is, ha Zalaegerszeg egyik utcáját, vagy terét díszítheti az alkotása.

- Barnamezős területek hasznosítása, fokozatos bevonása a városfejlesztésbe

Nagyobb, összefüggő, alulhasznosított barnamezős terület nem található Zalaegerszeg közigazgatási területén. Az Önkormányzat csak a volt Petőfi laktanya területén rendelkezik barnamezősnek mondható ingatlanokkal, de - a város gazdasági fejlődésének érdekében - az önkormányzat közreműködést vállalt a városban található, barnamezős beruházásra alkalmas további területek feltárásában is. E területek pontos helyének meghatározása, valamint a fejlesztés irányának körvonalazása céljából 2013 júliusában elkészült a „Barnamezős iparterületek revitalizációjának fejlesztési koncepciója”, melyben lehatárolásra kerültek az alulhasznosított barnamezős területek. A koncepció nyolc ilyen területet határozott meg:

1. Andrásida – Gazdaság utca

2. Hock J. utca – dél
3. Hock J. utca – észak
4. Kert utca – Univerzál – Köbtex
5. Kaszaháza
6. Sport utca - Alugép – Ganz
7. Zrínyi M. utca – nyugat
8. Zrínyi M. utca – kelet

A megjelölt területek közül középtávon a legnagyobb eséllyel a belváros-közeli 4. jelű terület rehabilitációjára és funkcióváltására kerülhet sor. A KÖBTEX felhagyott iparterületén olyan környezettudatos fejlesztés megvalósítása lehet a cél, amely az aktív és egészséges élethez kapcsolódó közösségi infrastruktúra bővülését eredményezi.

A koncepció két részből áll. Az I. szakasz az „*Előzetes vizsgálati dokumentáció*”, melyben a lehatárolt területek részletes, épületszintű, a hasznosíthatóság szempontjából történt vizsgálatok eredményei találhatóak. A II. szakasz – „*Kiajánlásra javasolt ingatlanok*”- tartalmazza a lehatárolt területeken belül azon épületek kijelölését és részletes vizsgálatát (telekméret, alapterület, közlekedés, közművek, kialakítás-elrendezés, szerkezetek, fűtés-hűtés, stb.), melyeket hasznosításra kijánlani javasolnak. (Az egyes területek térképi ábrázolása a Helyzetfeltárás munkarészben, a V3 tervlapon található.)

▪ Lakóövezeti fejlesztések

A város jövője szempontjából lényeges kérdés népességmegtartó és vonzó képességének javítása. A rendelkezésre álló munkahelyek, az élhető és szerethető környezet, a jó közlekedési adottságok mellett a letelepülési lehetőségek is fontos tényezőt jelentenek a települések népességmegtartó képessége szempontjából. A település ebből a szempontból nem egyszerűen szociális feladatként értelmezi a lakhatási lehetőségek biztosítását, hanem a demográfiai adottságok javítása, illetve a kívánatos szakmai kompetenciák, mint erőforrások megszerzése érdekében tett lépésekként.

A lakóövezetek fejlesztése eltérő típusú beavatkozásokat igényel a város különböző területein. Alapelvként leszögezhető, hogy a szükséges beruházásokat elsősorban nem a várost övező területek extenzív fejlesztésével, hanem lehetőség szerint a beépített – vagy beépítésre szánt – területek intenzív fejlesztésével kell megoldani. (A jelenleg érvényes, 2007-ben készült településszerkezeti terv elégséges tartalék-területeket jelölt ki a fejlesztések megvalósítására, melyek nagy részének felhasználására eddig nem került sor.) Új lakóterületek kialakításánál elsősorban a magasabb életminőséget nyújtó családi házas övezeteket célszerű preferálni.

A fentiekből következően a lakóterületi fejlesztések nagy részét a jövőben a város belső területeinek rehabilitációjával kell megoldani. A rehabilitációs beavatkozások fő területei: az előregedő népességű, amortizálódó lakótelepi városrészek megújítása; a városközpont beépítési intenzitásának növelése; egyes szlömösödéssel fenyegető városrészek (Pózva, Csács) komplex (szociális) rehabilitációja; barnamezős területek lakásépítés céljára történő hasznosítása.

▪ A városi ingatlanvagyonnal való gazdálkodás (a városfejlesztés-rendezés és az ingatlanfejlesztés harmonizálása)

A város ingatlanvagyonával való tervszerű gazdálkodás nagyban elősegíti a fejlesztési célok elérését. Az ingatlanvagyonnal való gazdálkodás egyszerre jelenti az önkormányzat számára felesleges ingatlanok értékesítését, és a fejlesztések megvalósításához szükséges ingatlanok megvásárlását. Ideális esetben az ingatlaneladásokra fordított összegeket fedezik az ingatlanértékesítésből befolyó bevételek. Ez tudatos ingatlangazdálkodási politikát jelent, amelynek elvi alapját az teremti meg, hogy az önkormányzat – mint a településrendezési tervek készítettője – teljes rálátással rendelkezik minden egyes ingatlan jövőbeli helyzetéről. A rendezési terv elhatározásainak következtében ugyanis az egyes ingatlanok értéke változik, az értéknövekedés akár az eredeti érték többszöröse is lehet. Ezért célszerű adott esetben az önkormányzatnak területeket felvásárolni, más esetben értékesíteni. Lehetőség van arra is, hogy egy önkormányzati beruházás eredményeként létrejövő értéknövekmény egy részét az önkormányzat az értéknövekmény kedvezményezettjeire ráterhelje, ily módon csökkentse a fejlesztésre fordított költségeit.

▪ Természetvédelem

A település természeti értékeit a Zala és a Válicka menti vízparti társulások, és a település erdői képezik. A két vízfolyás ökológiai és zöldfolyosót alkot, a Zala része a Natura 2000 hálózatnak is. Az értékes természeti területek jelentős részén azonban a védettség nem megoldott. A terület természeti értékeinek felismerése és megőrzése elsődlegesen fontos ebben a térségben. Mindezek kihatással vannak a környezet minőségére, a turizmusra, valamint a gazdaságra is. A meglévő értékek védelme, továbbá a természet-közeli élőhelyek visszaállítása hozzájárulnak a térség turisztikai vonzerejének sokszínűségéhez.

Komoly kihasználatlan potenciált jelent a város – közelebről a belváros – fejlesztése szempontjából a Zala folyó jelenleg elhanyagolt mederszakasza, melynek természet-közeli módon történő rehabilitációjával a város és a természet harmonikus együttélését, a Zala és Zalaegerszeg kapcsolatát bemutató rekreációs és élménytér lenne kialakítható.

- A városi zöldterületek védelme, fejlesztése

Zalaegerszeg beépített belterületi részein - országos összehasonlításban is - jelentős zöldfelületekkel rendelkezik, ami - a városközpont és néhány ipari zóna kivételével - az egész városra jellemzően magas arányt mutat (34,6 m²/fő zöldfelület). A városi zöldterületek legfontosabb elemei:

- Jelentősebb méretű, szerkezeti és kondicionáló szempontból lényeges belterületi zöldfelületek (Zala-völgy, Válicka-völgy, Pálosfai patak völgye, Alsóerdő, Csácsi erdő, Csács-bozsoki Arborétum, Gébárti tó, Parkerdő)
- Jelentősebb méretű, szerkezeti és kondicionáló szempontból lényeges belterületi parkok (Ifjúsági park, Május 1. liget, Dózsa-liget, Béke-liget)
- Burkolt városi terek, kisebb kiterjedésű zöldfelületekkel (Deák, Mindszenty, Széchenyi, Európa, Dísz, Önkormányzat előtti terek)
- Hangulati, esztétikai, klimatikus és biológiai jelentőségű, értékes idős fasorok (Platán sor, Landorhegyi út, Zrínyi út, Bíró Márton út, Jókai utca, Bem utca)
- Jelentős zöldfelülettel rendelkező létesítmények (strandok, kórházkeretek, iskolakeretek, kastélykeretek, temetők, a Falumúzeum kertje).

A város zöldterület-ellátottság szempontjából összességében tehát kedvező helyzetben van, de problémát okoz a zöldterületek egyenetlen eloszlása és a zöldfelületi kapcsolatok hiánya. A belvárossal ellentétben az ipari létesítmények környezetében alig található zöldfelület, s a fák száma is rendkívül csekély. A városi zöldfelületekkel kapcsolatos hosszú-távú feladatok:

- A meglévő zöldfelületek védelme, minőségének javítása
- A közterületi zöldfelületek kiemelt módon való kezelése (Ezek a város zöldfelületi rendszerének különösen értékes elemei, mivel rekreációs hatásuk mellett kiemelkedő jelentőségű a településesztétikai, városképformáló, környezetminőséget meghatározó szerepük.)
- A zöldfelülettel alacsony szinten ellátott területeken az ellátottság javítása (új zöldfelületek kialakítása)
- A tájidegen fajok és allergén gyomnövények visszaszorítása (a zöldfelületek, önkormányzati árkok, útpadkák rendszeres kaszálása, illetve vegyszeres gyomirtása)
- A csapadék- és árvizek elvezetése és visszatartása, természetes állapotok helyreállítása a Zala városi szakaszán, csapadék- és szűrkevíz felhasználásának maximalizálása

A klímaváltozáshoz kapcsolódóan a megnövekedett valószínűségű szélsőséges csapadékesemények kezelése, az épített környezet ettől való védelme - azaz a csapadékvíz zavartalan levezetése - igényel stratégiai fontosságú fejlesztéseket. Az épített környezetből a csapadékvíz zavarmentes elvezetése kettős feladatot jelent. Egyrészt nagyobb záporok elvezetésére kell felkészülni, másrészt a csapadékhányos állapotok kezelésére is megoldást kell találni. Míg a nagy záporok elvezetésénél az épített környezet védelmét kell biztosítani, a csapadékhányos időszakokra a vízvisszatartás szükséges. Ezen szempontok egyidejű teljesítése a település felszíni vízvezetésének teljes újragondolását igényli, amely kiterjed a befogadó Zala folyó holtágainak revitalizációjára, valamint a szenny-, csapadékvizek és ivóvíz másodlagos hasznosítási lehetőségeinek egységes szempontú feltárására is.

- Környezettudatos városi és várostérségi társadalom kialakulásának elősegítése

Tovább kell erősíteni a lakosság és a gazdálkodók környezettudatosságát, a tiszta környezet melletti elkötelezettségüket. Jelentős szerep hárul ezen a téren a helyi civil szervezetekre, akik a környezetvédelemmel kapcsolatos pozitív viselkedési minták erősítésében, a környezettel kapcsolatos tudás és információk elterjesztésével, megosztásával segíthetik a város környezetvédelmi céljainak elérését.

3. Részcél: Jelentős mértékben és fenntarthatóan kihasznált természeti erőforrások

Zalaegerszeg FENNTARTHATÓ...

Jellemző eredményindikátorok:

- A városban felhasznált energia mennyisége (csökken)
- Megújuló forrásokból termelt energia mennyisége (növekszik)
- Városi fenntartású intézmények energiaköltségei (csökken)
- Visszatartott csapadékvíz mennyisége (növekszik)

Jellemző beavatkozási területek:

- A megújuló energiák termelése és maximális mértékű, demonstratív jellegű használata a közlekedésben, ipari területek energiaellátásában, városi közösségi létesítmények és intézmények fűtésében és hűtésében

A város jövőképében hangsúlyosan szerepel a települési környezet magas minőségének biztosítására irányuló törekvés. A környezeti fenntarthatóság és környezeti minőség magas foka Zalaegerszeg egyik leglényegesebb értékeként, pozitív megkülönböztető jegyeként került azonosításra a jövőképben. Ennek következményeként a város versenytársainál nagyobb figyelmet kell, hogy fordítson arra, hogy energiaszükségletének minél nagyobb részét fedezze megújuló forrásokból, meglévő adottságainak kihasználásával. Cél, hogy Zalaegerszeg országos szinten is innovatív, demonstrációs célú megújuló energetikai minta-projektek megvalósításával is bizonyítsa a megújuló energiaforrások használata melletti elkötelezettségét. Adottságai alapján Zalaegerszeg az energia termelésének alábbi módozatait hasznosíthatja:

- » Biomassza felhasználása:
 - a városkörnyék településeivel együttműködve, térségi biomassza-alapú (energianövény, faapríték), a hálózatba termelő erőmű (vagy erőművek) létesítése, nem feltétlenül Zalaegerszeg területén
 - városi intézmények hőenergia-igényének kielégítése (esetlegesen geotermikus energiaforrással kombinálva)
 - biogáz termelése és villamosenergia termelésre való felhasználása (pl. a Buslakpusztai hulladéklerakó biológiailag lebomló háztartási hulladékának és a szennyvíziszap felhasználása, demonstratív hatású projekt keretében)
 - szennyvíziszapból nyert energia felhasználása a közösségi közlekedésben, az eddigi kísérleti eredmények továbbfejlesztése, kiterjesztése
- » Geotermikus energia alkalmazása
 - hőenergia előállítása a közintézmények, lakóépületek fűtése, meleg víz előállítása, gazdasági szereplők energiaigényének kiszolgálása céljából (pl. az ipari parkokban)
- » Napenergia hasznosítása:
 - hálózatba termelő („fotovoltaikus”) erőmű létesítése
 - gazdasági szereplők energiaigényének kiszolgálása (pl. az ipari parkokban).
- A villamosenergia-hálózat fejlesztése a megújuló energiák befogadása érdekében

Mivel a magyar villamos energia-rendszer jelenleg csak korlátozottan képes befogadni a nem szabályozható, időjárásfüggő megújuló energiaforrásokból termelt energiát, ennek arányának növeléséhez szükség van a villamos energia-rendszerhez csatlakoztatott ipari méretű és kisebb méretű energiatárolók kiépítésére is. Ezek az alacsony villamos energia-terhelésű időszakokban termelt villamos energia-felesleg átmeneti tárolását, ezt követően pedig annak a villamos energia-rendszerbe történő visszatáplálását teszik lehetővé, elősegítve a

villamos energia-ellátás stabilitásának megőrzését a kereslet megnövekedésekor. Mivel Zalaegerszeg élen kíván járni a megújuló forrásból nyert energia termelésében, a termelési kapacitások bővítésével párhuzamosan szükség van ezen kapacitások kiépítésére is a városban, illetve környezetében.

- Intelligens hálózati rendszerek kiépítése és működtetése

A megújuló források használatához szükséges decentralizált energiatermelési modell elterjesztésének elengedhetetlen eszköze, hogy olyan villamos energia-hálózati egységek kerüljenek kiépítésre, melyek lehetővé teszik az elosztott villamos energia-tárolásának, valamint a kis közösségi villamos energia-termelés befogadásának bővítését (ún. „intelligens hálózati rendszerek”). A rendszer intelligens fogyasztásmérők és szabályozható fogyasztói transzformátorok telepítését is magába foglalja, melyek segítségével lehetővé válik a kifesztésű hálózat feszültség szabályozása, továbbá kezelni tudja a keresletoldali válaszfunkciók igényét is, lehetővé téve mindezzel a megújuló energiaforrások nagyobb mértékű hálózatra táplálását.

- Energiatakarékos közszolgáltatások, épületállomány energiafogyasztásának csökkentése

A környezeti fenntarthatóság és a költséghatékonyság érdekében a város folytatni kívánja a városi közszolgáltatások nyújtásához felhasznált energia mennyiségének csökkentését a szolgáltatási tartalom változatlan, magas szintű biztosítása mellett. Az energia-megtakarítás pozitív környezeti hatása mellett jelentős költségmegtakarítást is jelent a város számára. A város így folytatja a közszolgáltatásokat nyújtó épületek hőtechnikai adottságainak javítására, hőveszteségeinek csökkentésére, fűtési, hűtési és használati melegvíz-rendszereinek korszerűsítésére, illetve a világítási rendszerek energiatakarékos korszerűsítésére irányuló fejlesztéseit, és ösztönzi energiamentesített-rendszerek alkalmazását. A fejlesztéseket lehetőség szerint megújuló energiaforrások alkalmazásával (elsősorban napelemek, napkollektorok telepítésével, biomassza, geotermikus energia hasznosításával, hőszivattyú alkalmazásával) együttesen hajtja végre.

A város törekszik arra, hogy az energia-hatékony fejlesztések melletti elkötelezettségét közel zéró emissziójú épületek létesítésével is demonstrálja. (Ez esetben a kötelező energiahatékonysági követelményeken jelentősen túlmutató fejlesztések kerülnek megvalósításra). További feladatot jelent a közvilágítás energiafelhasználásának csökkentése, ezen a téren is a megkezdett tevékenységek folytatása és kiterjesztése.

3.2.4. Átfogó fejlesztési cél a KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA területén: A város külső megközelíthetőségének és belső közlekedési rendszerének javítása

1. Részcél: a város külső megközelíthetőségének javítása

Zalaegerszeg ELÉRHETŐ...

Jellemző indikátorok:

- Elérési idő (csökken):
Vasúton Budapest és Ljubljana és Bécs viszonylatban
Közúton Budapest, Nagykanizsa, Szombathely, Graz és Bécs viszonylatban

Jellemző beavatkozási területek:

- A térségi közúti közlekedési kapcsolatok javítása

Zalaegerszeg megközelíthetősége kedvezőtlen, melynek elsődleges oka az országos közlekedési infrastruktúra hiányos kiépítettsége. A várost a legfontosabb országos és nemzetközi közlekedési tengelyek elkerülik, Budapest közvetlenül (autópályán) nem érhető el, hiányzik

a gyorsforgalmi kapcsolat Nagykanizsa és Szombathely – illetve tovább Győr, Sopron – irányába is. Horvátország, Szlovénia és Ausztria felé is nehézkesek a közlekedési kapcsolatok.

Zala Megye Területrendezési Terve szerint a várostól keletre húzódik az M9-es út tervezett nyomvonala, amely összeköttetést teremt déli irányban az M7-es úttal (Nagykanizsánál), északi irányban az M8-as úttal (Szombathely és Győr irányába). Zalaegerszeg számára fontos közlekedési kapcsolat az M7-es utat a tervezett M9-es úttal összekötő tervezett haránt irányú gyorsforgalmi út (M75), amely – megépítése esetén - Budapest (és a Balaton) elérhetőségében minőségi változást tesz majd lehetővé.

A Zalaegerszegen megtelepült ipari profilú vállalkozások számára az ausztriai autópálya-hálózat (A2 autópálya) elérhetőségének javítása – nyugat európai piacok elérése érdekében – ugyanolyan fontos cél, mint az M7 elérése illetve az ezen keresztüli déli illetve keleti irányú kapcsolatok javításának célja.

Nagykanizsa és Szombathely közúti elérésének javítása alapfeltételét képezi annak, hogy a kezdődő járműipari és mechatronikai együttműködés közép- illetve hosszabb távon kiteljesedhessen és a két város, mint végpont közötti tengelyen együttműködő és rugalmas munkaerőpiac jöhessen létre, jelentősen növelve térség egészének versenyképességét, így befektetői vonzerejét is.

- A vasúthálózat fejlesztése

Zalaegerszeg fontos európai közlekedési folyosók mentén helyezkedik el. A városon halad keresztül az V. közlekedési folyosó vasúti ága (szlovén-magyar vasút), a térségben keresztezi ezt az észak-déli vasúti folyosó. Ugyancsak a térségen halad át az ország egyik legforgalmasabb tranzit útvonala, amely a Baltikumot, illetve Közép-Európa északi részét köti össze az adriai térséggel. Ez a - gazdaságfejlesztési szempontból is lehetőségeket magában hordozó - közlekedés-földrajzi helyzet környezetvédelmi szempontból csak akkor lesz fenntartható, ha a jelenleg domináns közúti közlekedés aránya jelentősen csökken a kötöttpályás közlekedés javára.

Zalaegerszeg város vasúthálózata a jelenleginél lényegesen több lehetőséget kínál a város és vonzáskörzete számára. A Boba – Zalaegerszeg – Bajánsegyháza – országhatár vasútvonal korszerűsítésének teljes befejezése után a város nemzetközi és belföldi távolsági vasúti közlekedése jelentősen javulhat, melynek helyi feltétele a városi utasforgalmi kapcsolatok kiépítése az új vasútvonalszakaszon megépülő Zalaegerszeg - Ola megállóhely térségében. Az Észak-déli forgalom gyorsítása szempontjából fontos a zalaszentiváni deltavágány megépítése.

További városrendezési célként fogalmazható meg a Zalaegerszeg állomás és a deltavágány közötti vasúti vonalszakasz áthelyezése a páterdombi vonatvágányra, megszüntetve ezáltal a meglévő vasútvonal városszerkezeti elválasztó hatását. Az így megváltozott közlekedési rend figyelembevételével a jelenlegi vasútállomás utasforgalmi szerepe megszűnik, vasútüzemi feladatai módosulnak, Zalaegerszeg belvárosában pedig lehetőség nyílik a város kialakulása óta nem megoldott belső közlekedési kapcsolatrendszer hosszú távon is megnyugtató rendezésére, amely egyben a belváros közlekedési tehermentesítéséhez is döntően hozzájárul.

Az Északi Ipari Park termelési feltételeinek javítása érdekében iparvágány kiépítése szükséges, a zalaszentiváni vasúti csomópontból kiindulva.

- A légi közlekedés fejlesztése

Zalaegerszeg-Andráshida repülőtér rendelkezik a kisméretű forgalmat kiszolgáló korszerű rádiótechnikai és egyéb, a pilótákat segítő berendezéssel, és így kisméretű magánforgalom lebonyolítására alkalmas. A repülőtér használata hozzájárulhat a város gazdasági versenyképességének fokozásához, az idegenforgalom növeléséhez, például a repülősportokkal összefüggő rendezvények, események révén. A repülőtér forgalmának kiszolgálása a reptér jelenlegi telkénél jelentősen kisebb területen is megoldható. A használathoz nem szükséges terület részben ipari termelő illetve szolgáltató tevékenységre alkalmassá tehető, a területen speciális profilú ipari terület alakítható ki. A közforgalmú utasforgalom, vagy jelentősebb áruszállítási tevékenységek szempontjából a városhoz szintén relatíve közel (44km) fekvő Hévíz - Balaton Airport (Sármellék) nemzetközi repülőtér szolgálhatja ki Zalaegerszeg gazdaságának szereplőit, így ezen repülőtér szolgáltatásainak bővülése a városnak is érdeke.

2. Részcél: a város belső közlekedési rendszerének javítása

Zalaegerszeg BEJÁRHATÓ...

Jellemző indikátorok:

- Gépjárműforgalom (csökken) kiválasztott belvárosi mérési pontokon
- Községi közlekedés részaránya (növekszik)
- Kerékpárt rendszeresen használók száma (növekszik)

Jellemző beavatkozási területek:

- A belváros forgalomcsillapítása

A koncepció a belváros jelentős részének teljes autómentesítésével számol, a jelenleg a belvároson áthaladó forgalom belső elkerülő gyűrűre való terelésével. Amilyen ütemben a belső elkerülést lehetővé tevő infrastruktúra kiépül, olyan ütemben válhatnak részlegesen, illetve teljes mértékben autó-mentessé a belváros egyes területei. Cél a minél nagyobb kiterjedésű forgalommentes övezet létrehozása a Kossuth Lajos utca és a Kazinczy tér környezetében.

- A városrészek közötti közlekedési kapcsolatok bővítése

A belső (városi) úthálózatának kialakulását a jellegzetes domborzati adottságok determinálták. Ez az úthálózat a mai igényeknek számos tekintetben nem felel meg: nehézkes az egyes városrészek közötti közlekedési kapcsolat, és – az északi elkerülő út megépítése ellenére is – még mindig jelentős átmenő forgalom terheli a városközpontot. A hosszútávon megvalósítandó fejlesztés főbb elemei:

- Külső körgyűrű megépítése: A várost dél-délnyugati irányban elkerülő út megépítése műszaki, valamint környezet- és természetvédelmi szempontból különösen kényes feladat, hiszen biztosítani kell a jellegzetes zalai táj háborítatlanságát. Az út vonalvezetését úgy kell alakítani, hogy minél kevesebb műtárgy megépítése váljon szükségessé, továbbá azok harmonikusan illeszkedjenek a tájba.
- Északi iparterület és a Belváros között új kapcsolat létesítése: Az út megépítéséhez új Zala-híd és vasúti felüljáró létesítése szükséges.
- Belső tehermentesítő körgyűrű befejezése: Az útszakasz a jelenlegi vasútvonal helyén épül meg, a vasúti forgalom áthelyezésre kerül a Páterdombi iparvágányra.

- A városkörnyékre is kiterjedő multimodális és környezetkímélő közösségi és egyéni közlekedési rendszer kialakítása

A fenntartható városfejlesztés elveinek érvényesítése érdekében olyan közúthálózat-fejlesztésre van napjainkban szükség, amely a jó szolgáltatási körülmények mellett, a környezet lehetséges legteljesebb kímélésével biztosítja a város és környéke közötti közúti kapcsolatot. A közúthálózat illetve az egyes hálózati elemek kialakítása során elsődlegességet kell, hogy élvezzenek a közösségi közlekedés szempontjai, vagyis az utazási igények egyre növekvő arányban kerüljenek kielégítésre a közösségi közlekedés eszközeivel, ennek következtében csökkenjen a személyautók forgalma. A kedvező környezeti hatás elsősorban a közlekedés által okozott káros kibocsátások, valamint a lokális zaj-, por- és rezgés okozta terhelés csökkenésében nyilvánul meg.

- A kerékpáros infrastruktúra hálózatos bővítése

Zalaegerszeg mind turisztikai, mind hivatásforgalmi céllal jelentősen növelni kívánja a településen belüli kerékpáros közlekedés arányát a többi közlekedési módhoz képest. A hivatásforgalmi és turisztikai célú hálózatok kialakítását a város integráltan kezeli: a kerékpárút-

hálózat kialakításának egyik fő elve, hogy a kialakuló biztonságosabb és „élvezhetőbb” nyomvonalak rendszere összekösse a már meglévő kerékpárutakat, és mintegy törzsvonalra felfűzze mind a vendégek által kedvelt település(rész)eket, mind a helyi lakosok által kedvelt mindennapi kerékpáros úti célokat (ipari, kereskedelmi és egyéb intézmények). Fontos szempont, hogy a kerékpárút-hálózat kapcsolódjon a közösségi közlekedési hálózatokhoz (vasút, elővárosi jellegű autóbusz-közlekedés), egyszerűvé és vonzóvá téve a közlekedési módok váltását, kombinálását. A hálózatbővítés mellett gondot kell fordítani a településen belüli kerékpáros közlekedés biztonságos körülményeinek megteremtésére, valamint a szolgáltatások bővítésére.

A középtávon megvalósítandó fejlesztés főbb elemei:

- A város bekötése az OTrT Országos kerékpárút törzshálózatába: kapcsolat létesítése az „Észak nyugat-dunántúli kerékpárút” 8.A számú eleméhez (Győr – Balaton – Zalaegerszeg – Óriszentpéter – Ausztria), a Zala völgye kerékpárút hiányzó 14 km-es szakaszának kiépítésével Bagod és Zalasantiván között
- Az Északi Ipari Zóna és Csácsbozsok városrész kerékpáros elérhetőségéhez szükséges hiányzó infrastruktúra megépítése
- A Zalaegerszegi Kerékpáros Közösségi Közlekedési Rendszer kialakításának előkészítése és megvalósítása.

3.3. A JÖVŐKÉP, AZ ÁTFOGÓ CÉLOK ÉS A RÉSZCÉLOK KAPCSOLATA

Jövőkép	Zalaegerszeg MJV társadalmának hosszú távú közös célja, hogy a város, kiemelkedő természeti adottságaira, gazdasági szereplőinek képességeire és ambícióira valamint, elsődlegesen, az itt élő emberek kultúrájára, tudására, Zalaegerszeg fejlődése iránti aktív elkötelezettségére és értékteremtő munkájára építve tartósan Magyarország egyik legjobb életminőséget nyújtó településévé váljon, az életminőség minden lényeges, a koncepcióban azonosított tényezője tekintetében.			
Átfogó célok	1. TÁRSADALOM	2. GAZDASÁG	3. ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET	4. KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA
	Magas színvonalú és elérhető közszolgáltatások a városban és térségében élő emberek számára.	A városban működő gazdasági szereplők által biztosított jövedelmek és a foglalkoztatottság szintjének tartós emelése.	Kiváló állapotú környezeti elemek.	A város külső megközelíthetőségének és belső közlekedési rendszerének javítása.
Részcélok	<p>1.1. Magas minőségű és elérhető humán szolgáltatások a város és térsége számára</p> <ul style="list-style-type: none"> A városban elérhető felsőoktatási tevékenységek összehangolt fejlesztése, színvonalának folyamatos emelése Kiemelkedően jó infrastrukturális feltételek biztosítása az oktatás és nevelés kiválósága érdekében Az egészségügyi szolgáltatások magas minőségének fenntartása, verseny piacon értékesíthető rekreációs és egészségügyi szolgáltatások kifejlesztése Társadalmi befogadás és a szociális szolgáltatások infrastrukturális hátterének javítása 	<p>2.1. Specializált és kiegyensúlyozott gazdasági szerkezet, növekvő hozzáadott értéket termelő helyi vállalkozások</p> <ul style="list-style-type: none"> A helyi mikro-, kis- és közepes méretű vállalkozások működési környezetének javítása és a működő tőke befektetések ösztönzése (Mechatronikai és gépipari park fejlesztése, Megújuló energiafelhasználáson alapuló élelmiszertermelési és élelmiszer-feldolgozó agráripari park létrehozása, Logisztikai és Kiválósági Központ létrehozása, szolgáltató központ számára alkalmas befektetési helyszín kialakítása) Az idegenforgalmi kínálat elemeinek összehangolt fejlesztése, hangsúlyosan a kulturális és természeti értékekre alapozott turizmus fejlesztésére 	<p>3.1. A környezeti elemek állapotának javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> Vízminőség-védelem Levegő- és zajvédelem Hulladékgyűjtés, hulladékok hasznosítása 	<p>4.1. A város külső megközelíthetőségének javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> A térségi közúti közlekedési kapcsolatok javítása A vasúthálózat fejlesztése A légi közlekedés fejlesztése
	<p>1.2. Változatos és magas színvonalú kulturális és szabadidős kínálat</p> <ul style="list-style-type: none"> Kulturális infrastruktúra bővítése, korszerűsítése, a kulturális élet élénkítése Sport és rekreációs célú infrastruktúra minőségének javítása, bővítése 	<p>2.2. Erős innovációs képességek, mind a gazdaságban mind a társadalomban képességeinek erősítése</p> <ul style="list-style-type: none"> Innovációs infrastruktúra (tudástranszfer intézmények, kutatóhelyek, kísérleti műhelyek) fejlesztése Felnőttképzés, továbbképzés és vállalkozói kompetenciák fejlesztésének ösztönzése 	<p>3.2. Vonzó és szerethető városi környezet</p> <ul style="list-style-type: none"> A városközpont funkcióinak gazdagítása és gépjárműforgalomtól való mentesítése Települési örökségvédelem Arculat-fejlesztés Barnamezős területek hasznosítása, fokozatos bevonása a városfejlesztésbe Lakóövezeti fejlesztések 	<p>4.2. A város belső közlekedési rendszerének javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> A belváros forgalomcsillapítása A városrészek közötti közlekedési kapcsolatok bővítése A városkörnyekre is kiterjedő multimodális és környezetkímélő közösségi és egyéni közlekedési rendszer kialakítása A kerékpáros infrastruktúra hálózatos bővítése

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ A városi ingatlanvagyonnal való gazdálkodás (a városfejlesztés-rendezés és az ingatlanfejlesztés harmonizálása) ▪ Természetvédelem ▪ A városi zöldterületek védelme, fejlesztése ▪ A csapadék- és árvek elvezetése és visszatartása, természetes állapotok helyreállítása a Zala városi szakaszán, csapadék- és szürkevíz felhasználásának maximalizálása ▪ Környezettudatos városi és várostérségi társadalom kialakulásának elősegítése 	
		<p>2.3. A város marketing és gazdaságszervező tevékenységének erősítése</p>	<p>3.3. Jelentős mértékben és fenntarthatóan kihasznált természeti erőforrások</p>	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zalai Brands: nagy hozzáadott értékű helyi termék előállítás, márkázás támogatása ▪ Városmarketing és promóció ▪ Aktív városi gazdaságfejlesztési politika (befektetés-támogatás, vállalkozásfejlesztés, partnerség) intézményrendszerének erősítése 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A megújuló energiák termelése és maximális mértékű, demonstratív jellegű használata a közlekedésben, ipari területek energiaellátásában, városi közösségi létesítmények és intézmények fűtésében és hűtésében ▪ A villamosenergia-hálózat fejlesztése a megújuló energiák befogadása érdekében ▪ Intelligens hálózati rendszerek kiépítése és működtetése ▪ Energiatakarékos közszolgáltatások, épületállomány energiatakarékosságának csökkentése 	

3.4. A FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉRTELMEZÉSE AZ EGYES TELEPÜLÉSRÉSZEKRE

Sorszám	Városrészek megnevezése	1. TÁRSADALOM		2. GAZDASÁG		3. ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET			4. KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA		5. ENERGIAHATÉKONYSÁG, FENNTARTHATÓSÁG	
		1.1. A települési és térségi humán szolgáltatások magas minőségének fenntartása	1.2. Változatos és magas színvonalú kulturális és szabadidős kínálat biztosítása	2.1. A térségi erőforrásokhoz illeszkedően specializált és kiegyensúlyozott gazdasági szerkezet létrejötte Zalaegerszegre a preferált, hagyományokkal és fejlődési potenciállal rendelkező iparágak fejlődésének ösztönzésével	2.2. A városi gazdaság (és társadalom) innovációs képességeinek erősítése	2.4. A város marketing és gazdaság szervező képességeinek erősítése	3.1. A környezeti elemek állapotának javítása	3.2. A városi környezeti minőség javítása	3.3. A városi és városkörnyéki természeti környezet védelme	4.1. A város külső megközelíthetőségének javítása	4.2. A város belső közlekedési rendszerének javítása	5.1. A megújuló energiaforrások helyi energiatermelésben való felhasználása
1.	Belváros											
2.	Ola											
3.	Landorhegy											
4.	Páterdomb											
5.	Kertváros											
6.	Iparterület											
7.	Csácsbozsok											
8.	Vorhota											
9.	Kaszaháza - Nekeresd - Pózva											
10.	Zalabesenyő											
11.	Botfa											
12.	Bazita											
13.	Ebergény											
14.	Szenterzsébethegy											
15.	Andráshida - Gébárt - Apátfa											
16.	Neszele- Ságod											
17.	Nyugati külterület											
18.	Északi külterület											
19.	Keleti külterület											
20.	Déli külterület											

4. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

4.1. A STRATÉGIÁHOZ ÉS A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSÉHEZ SZÜKSÉGES TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI ADATOK MEGHATÁROZÁSA

Jelen településfejlesztési koncepció Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájával együtt készül. A tervezés első fázisában – 2014 januárjában – elkészült a Megalapozó vizsgálat, a 314/2012. (XI.8.). Korm. rendelet által előírt tartalmi követelményeknek megfelelően. A vizsgálat a 2011-es statisztikai adatok feldolgozásával - készült, így valamennyi társadalmi, gazdasági és környezeti adatot tartalmaz, amely az Integrált Településfejlesztési Stratégia, valamint a településrendezési eszközök elkészítéséhez szükséges.

4.2. A MEGHATÁROZOTT TERÜLETIGÉNYES ELEMEL ALAPJÁN, JAVASLAT A MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA FŐ ELEMEINEK TÉRBELI RENDJÉRE ÉS A TERÜLET-FELHASZNÁLÁSRA IRÁNYULÓ TELEPÜLÉSSZERKEZETI VÁLTOZTATÁSOKRA

Zalaegerszeg településszerkezetét a markáns domborzati adottságok alakították. A város kezdetben a Zala folyótól déli irányban húzódó völgyeket foglalta el, újabb területek fejlesztésbe történő bevonása ebben az irányban már nem lehetséges. A város fejlődése során átlépte a Zala folyó völgyét, fejlődéséhez itt – a Ságodi fennsíkon – talált lehetőséget. A város szerkezetének fejlesztése során elsődleges feladat az egyes városrészek – kiemelten a Zala folyótól északra elterülő városrészek és a központi várostest - közlekedési és funkcionális kapcsolatainak erősítése. A város terület-felhasználásában is az északi városrészekben várható jelentős változás az új beépítések következtében.

Jelen koncepció városépítési elemei a ma legkorszerűbbnek tekintett „kompakt város” elvein alapulnak. Ez azt jelenti, hogy a tervezett területigényes beruházásokat nem a várost övező területek extenzív fejlesztésével, hanem a beépített – vagy beépítésre szánt – területek intenzív fejlesztésével kell megoldani. A jelenleg érvényes, 2007-ben készült településszerkezeti terv elégséges tartalékterületeket jelölt ki a fejlesztések megvalósítására. Ezek nagy részének felhasználására eddig nem került sor, amiben jelentős szerepet játszott a világgazdasági válság, melynek hatásaként a potenciális beruházók visszafogták városfejlesztési elképzeléseik megvalósítását.

Jelen koncepció hangsúlyosan tartalmazza a várost körülvevő értékes mezőgazdasági- és erdőterületek védelmét. Így ennek megfelelően nem tesz javaslatot újabb területek bevonására a belterületbe. A belterületen belül – a koncepció megvalósításával járó településszerkezeti változtatások – nem igénylik a hatályos szerkezeti terv megváltoztatását. A fejlesztések során a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjét, a településszerkezetet és a terület-felhasználást befolyásoló főbb változtatásokat az alábbiak szerint lehet összefoglalni:

- A városszerkezetet meghatározó úthálózat hiányzó elemeinek megépítése.
- „Zöld Zalapart” ökofolyosó kialakítása: a belvároshoz kapcsolódó új vizes élet- és élménytér létrehozása.
- Északi városrészekben megvalósuló fejlesztések: megújuló energiaforráson alapuló önálló ipari park és technológiai központ, megújuló energiafelhasználáson alapuló élelmiszertermelési és élelmiszer-feldolgozó agráripark, Gébárti turisztikai komplexum fejlesztése (új, tematikus turisztikai attrakcióval).
- Központi várostestben megvalósuló fejlesztések: műszaki felsőoktatási campus és innovációs tudáspark.
- Albus projekt megvalósítása: Alsóerdei komplex energiatakarékos lakópark kialakítása, valamint hulladékhasznosítási és megújuló energetikai fejlesztések.
- Zártkertek területhasználatának változása: az infrastrukturális ellátottság javítása, a lakóterületté váló területrészek városszerkezetbe illesztése.

4.3. AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ÉS A VÉDETTSÉG BEMUTATÁSA, JAVASLATOK AZ ÖRÖKSÉG VÉDELMÉRE ÉS AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK ALAPÚ, FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSRE

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város 2007-ben készült Integrált Fejlesztési – Rendezési Tervéhez részletes örökségvédelmi hatástanulmány készült. Jelen Településfejlesztési Koncepciót megalapozó vizsgálat Helyzetfeltáró fejezete szintén teljes körűen bemutatja az örökségi értékeket és a védettséget.

A fenntartható városfejlesztés kérdései (A XXI. század urbanisztikai kihívásai)

1. A jövőt meghatározó folyamatok

Ha a jövőről elmélkedünk, és a jövő urbanisztikai kihívásairól, három szempontot biztosan figyelembe kell vennünk:

- a demográfiai helyzet alakulását,
- a technikai fejlődés hatásait, és
- a klímaváltozás hatásait.

1.1. A demográfiai helyzet alakulása

A népesség számának növekedése

A „demográfiai robbanás”, vagyis a Föld népességének rohamos növekedése napjainkban is tart, és a kutatók véleménye szerint a növekedés ki is tart a század első felének végéig, amikor is bolygónk lakossága eléri a 9 milliárd főt. Hogy ezután mi lesz, abban már eltér a kutatók véleménye, de jelentős részük azt feltételezi, hogy a növekedés ezen a szinten megáll, és a népesség számának stagnálása következik be. A növekedés minket, Európában csak közvetve – elsősorban a bevándorlások miatt – érint, hiszen az európai országok szinte mindegyikére évtizedek óta a stagnálás a jellemző. (Ez a stagnálás is úgy jön létre, hogy a népesség természetes fogyását a bevándorlás egyenlíti ki.) Szinte biztosra vehető, hogy ez a folyamat lesz jellemző hazánkra is, vagyis a népesség természetes fogyása – mintegy 8 millió főre – és az egyensúlyt helyreállító bevándorlás felerősödése.

A bevándorlás sok fontos kérdést vet fel, például a más kultúrák befogadásának képességét. Kérdés, hogy a magyar társadalom hol tart ebben? Jelenleg aligha mondható el, hogy a tolerancia gyakorlásában élenjáró nemzet lennénk. Ugyanakkor a magyarság történetében több alkalommal is előfordult, hogy „idegeneket” kellett befogadni, akik aztán idővel asszimilálódtak, magyarrá váltak. Talán erre a hagyományra alapozva bizakodóak lehetünk. Az idegen kultúrák megjelenése egyben urbanisztikai kérdéssé is válhat, hiszen számos olyan oktatási, kulturális, vallási intézmény megjelenésével járhat együtt, melyek helyet követelnek majd a városainkban.

A népesség összetételének változása

A demográfiai helyzet alakulását nem csak a népesség növekedése jellemzi, hanem – és ez már minket, európaiakat közvetlenül is érint – a népesség összetételének drámai változása is. Ennek a változásnak több tényezője is van. Az első a népesség korösszetételének változása, vagyis öregedése. Az életszínvonal növekedésével, az orvostudomány és a technika fejlődésével – és nem utolsósorban a háborúk kiiktatásával – az emberi életkor kitolódott, és a fejlett társadalmakban megnövekedett az idős emberek aránya. Ez is urbanisztikai kérdéseket vet fel, hiszen az idős emberek életmódja alapján más, mint a fiatalabb generációké, más intézményeket igényelnek, más életformát folytatnak, szabadidejük eltöltése iránt is más igényeket fogalmaznak meg.

A fejlett nyugati országokban – elsősorban Amerikában, de egyre inkább Európában is – erősödik a „szinglik” aránya, vagyis azoknak a személyeknek a száma, akik nem családban, hanem egyedül élnek, adott esetben a gyerekeknevelésre is így vállalkoznak. A „szinglik” tipikus városlakók, a városon belül is a központok nyüzsgő életét, a szórakozási lehetőségeket keresik. Urbanisztikai szempontból ez kedvező jelenség, mert alapozni lehet rájuk a történelmi városközpontok rehabilitációját, revitalizációját.

A városlakók arányának növekedése

2008-ban történelmi jelentőségű esemény zajlott le a világban, bár mindez csendben történt, nem keltett különösebb feltűnést. Az történt, hogy a világ városainak összlakossága elérte a teljes népesség 50%-át. Hogy mit tekintünk városnak és mit nem, arról persze lehet vitatkozni – éppen a hazai várossá nyilvánítási gyakorlat mutat erre példát -, de a tendencia nyilvánvaló: az emberek a megélhetés, a munkához való hozzájutás, a jobb életkörülmények reményében a városba igyekeznek. A városok is differenciálódnak, hatalmas metropoliszok jönnek létre, melyek lakossága 10-15-20 millió főre is növekedhet. Mindez természetesen óriási urbanizációs problémákat vet fel az infrastruktúrák kiépítése és üzemeltetése, a társadalmi problémák kezelése – szegregáció, közbiztonság, stb. – területén.

Ez a probléma minket szerencsére kevésbé érint. Európában már ma is 75% - 25% a városiakok – falun élők aránya. Örülhetünk annak is, hogy Európa a metropoliszok „versenyében” lemaradt, Párizs és London sem fér be a világ 20 legnagyobb városa közé. Az urbanizáció Magyarországon elsősorban a kisebb településeket veszélyezteti, egyeseket akár kihalással is fenyegethet. A kérdés megoldása természetesen a politikai szándékoktól is függ, ugyanúgy egyébként, mint minden más urbanisztikai kérdés esetében is.

1.2. A technikai fejlődés hatása

A jövő megismerésének szándéka örök emberi törekvés. De csakugyan megismerhető-e a jövő? Ismertek híres látnokok, kiemelkedő fantáziájú emberek, akik – úgymond – sikeresen „megjósolták” a jövőt. A jövőről való elképzeléseink azonban mindig a mában gyökereznek, a mai gondok megoldására keressük a választ, a ma tudományának alapján. Verne Gyula „Utazás a Holdra” című könyvének illusztrációja jól mutatja, hogy az író elképzelhetőnek tartotta a Holdra való utazást, de az űrjárművet puskagolyó-szerűnek képzelte, amit vasúti sínen szállítanak a kilövés helyszínére. Elképzelései a mechanika alapján állottak. Amikor az első ember, Gagarin az űrben járt, mindenki biztosra vette, hogy a XXI. század elején már társasutazásokat szerveznek a Holdra, vagy akár a Marsra is. Mindebből semmi sem valósult meg, ugyanakkor van számítógépünk és mobil telefonunk, amire viszont senki sem gondolt a múlt század közepén.

A gépkocsi változása (nagyág, balesetveszély, környezetszennyezés)

Amikor a jövő urbanisztikai kihívásairól elmélkedünk, valójában akkor is a ma problémáira keressük a megoldásokat. Városaink egyik legfőbb problémája ma a mértéktelenül megnőtt autóforgalom, amely már-már az élıhetőséget lehetetleníti el. Egészen bizonyos, hogy ennek a problémának a megoldása a XXI. századra vár. Amióta a környezetvédelem – helyesebben szólva a környezet védelméről szóló közbeszéd – divatba jött, a világ vezető autógyárai jelentős kísérleteket folytatnak a környezethez barátságosabban viszonyuló járművek kifejlesztésére. Ezeket a kísérleteket persze nem csak az aggodás vezérli, hanem a jól felfogott piaci érdek is. Szerencsére, mert így valóban motiváltak a fejlesztésre. Az eddig elért eredmények tükrében bizton állítható, hogy az autó jelentős átalakuláson fog átmenni a közeli években.

Az egyik legjelentősebb változás az energia forrása, azaz a hajtóanyagok területén fog jelentkezni. A kísérletek több irányban is folynak, az elképzelések rendszerezése szinte lehetetlen. De például a hidrogén-alapú üzemanyag igen ígéretesnek tűnik, már csak azért is, mert a $4H + O_2 = 2H_2O$ képlet olyan egyszerű, hogy bárki megértheti. Vagyis, ha hidrogént égetünk el, vizet kapunk, méghozzá teljesen tiszta vizet, ami egyáltalán nem szennyezi a környezetet. A dolog igen egyszerűnek tűnik, de sajnos csak tűnik. Hidrogén ugyan rengeteg van, azonban kinyerése valamely anyagból – például vízből – egyelőre drága és energia-igényes. Persze ez a helyzet változhat, és minden bizonnyal változni is fog.

A mobilitás változása (informatika)

Az utóbbi egy-két évtizedben az informatika teljesen átalakította mindennapi szokásainkat, a munkavégzéstől a bevásárláson át a szabadidő eltöltéséig. Teljesen ésszerű volt az a feltételezés, hogy az informatika térhódításának jelentős urbanisztikai következményei lesznek. A legjelentősebb változást a mobilitásban prognosztizálták, hiszen kézzelfoghatóvá vált a tömeges otthoni munkavégzés, az otthonról intézett bevásárlás, mindez pedig – úgy képzelték - a mobilitás csökkenésében fog majd jelentkezni. Az eddigi tapasztalatok szerint azonban ez a várakozás „nem jött be”, sem a városon belüli, sem az egyes települések közötti helyváltoztatások száma nem csökkent. Lehetséges azonban, hogy ez annak a következménye, hogy a megrögzött életviteli szokásainkon nehezebben változtatunk, így semmi esetre sem zárható ki, hogy a jövőben ez a helyzet változni fog. Ennek urbanisztikai hatása óriási lenne, hiszen a városainkat fojtogató legnagyobb gondon – a környezetet szennyező és balesetveszélyes közlekedési állapotokon – segítene.

Amin azonban az informatika hatása máris érzékelhető, az a „városfejlesztés társadalmasítása”, vagyis a városfejlesztési elképzelések széles körben való megismertetése, megvitatása, a városiakok bevonása a tervezési folyamatba. Erre vonatkozóan évtizedek óta vannak törekvések több-kevesebb sikerrel, hazánkban sajnos inkább kevesebb sikerrel, elsősorban az ismert – politikai, és ezek szerint helyi politikai ügyekben is tanúsított – passzivitás miatt. A korábbi módszerekkel szemben azonban az internet – úgy tűnik – nyerő módszerrel válhat. Legalábbis ezt látszik igazolni számos hazai város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának kidolgozása, melyek közzététele az interneten meglepően nagyszámú hozzászólást eredményezett. A városfejlesztés „demokratizálása” a fenntartható városfejlesztés elengedhetetlen kelléke, mint ahogyan azt számos – a háttérben titkos módon előkészített, és ezért megbukott – beruházás példája is igazolja.

1.3. A klímaváltozás hatásai

A klímaváltozásról – és azon belül kiemelten a globális felmelegedésről – sok szó esik mostanában. A globális felmelegedés azonban nem jelenti azt, hogy a föld minden részén egyenletesen emelkedik a hőmérséklet, ennél sokkal bonyolultabb lesz a változás, például lesznek olyan területek is, ahol akár még lokális lehűlések is lehetnek. Tulajdonképpen meglepően keveset tudunk a várható folyamatokról, és

egyelőre a tudósok is egymásnak részben ellentmondó következtetésekre jutnak. Ilyen körülmények között persze nehéz felkészülni a változások fogadására, így nem is csodálható, ha ténylegesen kevés dolog történik.

A Magyarországon várható változásokat tekintve ugyanakkor a szakemberek többsége egyetért abban, hogy időjárásunk a mediterrán éghajlat irányába mozdul majd el. A hőmérséklet emelkedik, a csapadék mennyisége várhatóan csökken. Mindez természetesen jelentős építészeti konzekvenciákkal jár, így nagyobb jelentőséget kap az egyes épületek tájolása – például a jelenleg hátrányosnak tekintett északi lakások felértékelődnek -, klimatikus hűtése, de jelentős mértékben fognak változni az épületszerkezetek is. Az urbanisztika területén a legnagyobb változás az egyes települések terület-felhasználásában fog bekövetkezni. Megnövekszik az igény a hűvös mikroklímát biztosítani képes zöldfelületekre, kisebb-nagyobb vízfelületekre (tavakra, de akár városi szökőkutakra is). Mindezt pedig olyan helyzetben kell majd biztosítani, ahol a víz korlátozottabban lesz elérhető, az azzal való gazdálkodás feltételei megszigorodnak.

2. A fenntartható fejlődésről

Fenntartható fejlődésről beszélünk. Egyáltalán nem szerencsés ez a szóhasználat, mert arra utal, hogy a fejlődés az, amit minden áron fenn kell tartani. Ezzel szemben fenntartani azt kell, amit érdemes; amit jónak, kiegyensúlyozottnak érzünk, tehát nem szeretnénk, hogy a fejlődés következtében megváltozzon. Ezért helyesebb lenne kiegyensúlyozott viszonyok fenntartásáról beszélni. Az urbanisztikában ez egyszerre jelenti a kiegyensúlyozott társadalmi, gazdasági és környezeti viszonyok fenntartását. Na de beszélhetünk-e egyáltalán kiegyensúlyozott viszonyokról a társadalom, a gazdaság, a környezet területén? Nyilvánvaló, hogy nem, még nem, ezért a teendő első megközelítésben ezek megteremtése, a fenntartás csak azután következik.

2.1. Kiegyensúlyozott társadalmi viszonyok megteremtése, majd fenntartása

A társadalmi viszonyokat akkor tekinthetjük kiegyensúlyozottnak, ha az emberek többsége nagyjából elégedett a helyzetével. Ez semmiképpen sem jelent totális egyenlőséget, de nem jelentheti az egyes emberek közötti mérhetetlen különbséget sem. Ha „forradalmi” helyzet van, mert sok ember elviselhetetlennek érzi a helyzetét, akkor a társadalmi viszonyokat nem tekinthetjük fenntarthatónak. Abból kell tehát kiindulni, hogy valamilyen – a társadalom által elismert és biztosítható – alapszintű ellátáshoz a társadalom minden tagjának joga van. Képzeljük el, hogy a jövőben a társadalom a fejlettség olyan szintjét érte el, hogy tagjai számára – mondjuk állampolgári, vagy egyszerűen emberi jogon – a születéstől a halálig ellátmányt biztosít, amely mindenki számára lehetővé teszi az alapszinten való megélhetést. Bizton állítható, hogy a mai fejlett országok már ma is minden további nélkül meg tudnák ezt tenni. Különböző segélyek, támogatások formájában ennek egyes elemei már ma is léteznek.

Persze problémát jelent, hogy a társadalom elesettebb tagjainak megélhetését a gazdagoktól elvont forrásból lehet csak biztosítani. Ez biztos nem fog tetszeni az utóbbiaknak, ráadásul az ő érdekérvényesítő képességük jóval erőteljesebb, mint a rászorulóké. A marxi gondolat - mely szerint egyesek gazdagsága csak mások kizsákmányolása útján jöhetett létre, ezért helyénvaló az így szerzett vagyonok társadalmosítása – aligha valósítható meg. Úgyhogy az erőszakos elvonás helyett marad a felismerés - a társadalom vagyonos rétegeiben is -, hogy a társadalmi egyensúly csak úgy tartható fenn, ha helyzetével többé-kevésbé a társadalom minden tagja elégedett. Márpedig ezt az áldozatot érdemes meghozni, különben marad az erődszerű, biztonsági erőkkal védelmezett, őrzött lakópark-rezervátumok rendszere.

2.2. Kiegyensúlyozott gazdasági viszonyok megteremtése, majd fenntartása

A gazdasági viszonyokat kiegyensúlyozottnak tekinthetjük, ha egy adott társadalom megfelelő mennyiségben és minőségben állít elő javakat. Ez nemcsak azt jelenti, hogy az előállított javak biztosítják a társadalom tagjainak szükségleteit, hanem azt is, hogy összhangban vannak a társadalom tagjainak munkaerejével, más szóval megfelelő mennyiségben tud az adott társadalom munkát (munkahelyet) biztosítani a tagjainak. És ez a XXI. század egyik legnagyobb kihívása!

Sajnos ugyanis, az a rossz hír, hogy nem lesz több munka. A társadalom úgy fejlődik, hogy a szükségletek kielégítésére egyre kevesebb élők munkára van/lesz szükség. Ez persze az emberiség szempontjából akár pozitív fejlemény is lehetne, hiszen így ki-ki többet foglalkozhatna kedvenc hobbi-tevékenységével, többet pihenhetne, szórakozhatna családi, vagy baráti körben. A problémát az okozza, hogy a szűkülő munkalehetőségek társadalmi elosztásában jelenleg szélsőséges egyenlőtlenség van, a munkához való hozzáférés lehetősége pedig alapvetően determinálja a társadalom egyes tagjainak élethelyzetét. Lehetne változtatni, javítani a helyzeten, ehhez azonban először is fel kell ismerni, hogy új helyzetről van szó. A társadalmi szolidaritás, vagyis annak a felismerése, hogy bizonyos esetekben önkorlátozásra is szükség van, csak a következő fájdalmas lépés. Mit lehetne tenni ebben a helyzetben?

A munkanélküliség, és annak minden szociális és egészségügyi következménye óriási terheket rak a társadalom vállára. Nyilvánvaló, hogy ez a gyakorlat nem folytatható. Védeni kell a meglévő munkahelyeket. Erre nyilván számos közgazdasági eszköz áll rendelkezésre. Legkézenfekvőbbnek az tűnik, hogy az élők munkát „megtakarító” megoldásokat az állam büntesse, ezáltal tegye „gazdaságosabbá” a vállalatok számára a nagyobb mértékű foglalkoztatást. Annak mintájára, ahogy némely használati tárgy értékét emeli, hogy kézzel

készítették – „hand made” –, dicsekedjen a nagyvállalat is azzal, hogy „itt a szükséges számú személyzetet alkalmazzuk, nem takarítjuk meg az élő munkát felesleges gépekkel.”

Nem biztos azonban, hogy a meglévő munkahelyek védelme önmagában elégséges lesz. Mi van ugyanis akkor, ha – amint azt erősen gyanítható – a jövőben nem lesz igény több munkára? Ebben az esetben a meglévő munkalehetőségek egyenletesebb – vagy akár nevezhetjük igazságosabbnak is - elosztását kell megvalósítani. Ez azt jelenti, hogy több ember, rövidebb munkaidőben dolgozna. Kétségtelen, hogy nehéz lesz a munkaidő csökkentésére rávenni a munkahellyel már rendelkezőket, előbb – utóbb azonban be kell majd látni, hogy nincs más megoldás. Egy kisebb közösségben mindenki természetesnek tartja, hogy az elvégzendő munkát lehetőség szerint egyenletesen kell elosztani a csoport tagjai között. Végül is nincs másról szó, minthogy ugyanezt az elvet alkalmazzuk a nagyobb csoport (társadalom) esetében is.

A munkaidő rövidülésének igen jelentős urbanisztikai hatása lesz azáltal, hogy a megnövekedett szabad idő eltöltésére társadalmilag hasznos lehetőségeket kell nyújtani. A szabadidő eltöltése tulajdonképpen területigényes tevékenység, ezért a mainál jóval nagyobb mértékben kell gondoskodni megfelelő pihenőparkok, sportterületek, rekreációs, kulturális létesítmények elhelyezéséről.

2.3. Kiegyensúlyozott környezeti viszonyok megteremtése, majd fenntartása

A környezet fenntarthatóságának fogalma alatt jelenleg – erősen leszűkítve a fogalmat – az energiafelhasználás racionalizálását szokták érteni. Ezen a téren a világ számos országában jelentős előrelépés történt, vagy legalábbis kísérletek folynak ebben az irányban. Ide sorolható a megújuló energiák (nap, szél) felhasználása, az egyes épületek „energiatudatos” kialakítása (ún. „passzív házak”) és energiatakarékos (önfenntartó) rendszerek megvalósítása. Urbanisztikai szempontból ez utóbbi kísérletek különösen figyelemre méltóak. Közös jellemzőjük, hogy az adott település, vagy településrész energiafelhasználása nem haladja meg az általa előállított energia mennyiségét. Ez utóbbi a megújuló energiák (nap, szél) mellett például a bioenergia felhasználását, a hulladék újrahasznosításából nyert energiát jelenti. Európai példa erre Malmö egy 1000 lakosú lakóterülete, vagy Kínában Zicsao városa.

A kiegyensúlyozott környezeti viszonyok azonban nemcsak az energiafelhasználás racionalizálását jelentik, hanem többek között a környezetszennyezés visszaszorítását, a meglévő városi és városkörnyéki zöldterületek védelmét, a településeket övező mezőgazdasági termőterületek védelmét is. A XXI. századra marad az előző században kibontakozott város – autó konfliktus megoldása is. Ebben a konfliktusban a XX. század (sikertelen) megoldása az volt, hogy a városokat próbálták a mértéktelenül megnőtt autóforgalom igényeihez igazítani. Ezt szolgálták az új útépitések, vagy a meglévő városi utak kiszélesítése, parkolóházak, térszín alatti, vagy térszínen létesített parkolók építése. A XXI. század megoldása az lesz, hogy az autót fogjuk a városhoz igazítani, a várost pedig visszaadjuk az embereknek.

Az ugyanis már a múlt század végére is világossá vált, hogy az autók térhódítását a városokban vissza kell szorítani, mert elszívják az életeret a városlakók elől, már-már élehetlenné teszik a településeket. Különböző forgalomkorlátozó megoldások születtek, melyek közül urbanisztikai szempontból kiemelhető a gyalogos utcák, terek rendszere. Ezek megvalósítása az első időben nagy ellenállást váltott ki például a kereskedők körében, a gyakorlat azonban igazolta létjogosultságukat. Az első gyalogos övezetek kialakítása a 70-es, 80-as években még együtt járt a környező utcák forgalmának megnövekedésével, mert a városi forgalom „zavartalan” lebonyolítása még elsődleges szempont volt.

A gépkocsi-mentes övezetek második generációja már nem egy-egy utcát, hanem egy összefüggő térséget tartalmaz. Kiderült, hogy egy ilyen terület kiszolgálása, működtetése így is megoldható, a nyereség pedig – a városlakók térnyerése – jelentős. Ma már Európa történelmi városainak nagy részében – például Olaszországban – ilyen városközpontok működnek, de ezen a téren Magyarországon is jelentős előrelépés történt az elmúlt évtizedekben. Példaként említhető akár Győr városközpontjának nemzetközi elismerést is kivívott megújítása. A városok visszahódítása az emberek számára olyan tendencia, amely a XXI. században egészen biztosan folytatódni fog.